

Primjena popularne glazbe u formalnim i neformalnim pedagoškim kontekstima na primjeru albuma "Bookends" sastava Simon and Garfunkel

Klinar, Silvia

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Music / Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:116:158843>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-21**

Repository / Repozitorij:

[Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

VIII. ODSJEK

SILVIA KLINAR

PRIMJENA POPULARNE GLAZBE
U FORMALNIM I NEFORMALNIM PEDAGOŠKIM
KONTEKSTIMA NA PRIMJERU ALBUMA *BOOKENDS*
SASTAVA SIMON AND GARFUNKEL

DIPLOMSKI RAD

ZAGREB, 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

VIII. ODSJEK

PRIMJENA POPULARNE GLAZBE
U FORMALNIM I NEFORMALNIM PEDAGOŠKIM
KONTEKSTIMA NA PRIMJERU ALBUMA *BOOKENDS*
SASTAVA SIMON AND GARFUNKEL

DIPLOMSKI RAD

Mentor: dr. sc. Nikolina Matoš. doc.

Komentor: mag. mus. Ana Čorić, pred.

Studentica: Silvia Klinar

Ak.god. 2022/2023.

ZAGREB, 2023.

DIPLOMSKI RAD ODOBRILO MENTOR

dr. sc. Nikolina Matoš. doc.

Potpis

U Zagrebu, _____.

Diplomski rad obranjen _____ ocjenom _____

POVJERENSTVO:

1. _____

2. _____

3. _____

OPASKA:

PAPIRNATA KOPIJA RADA DOSTAVLJENA JE ZA POHRANU KNJIŽNICI MUZIČKE
AKADEMIJE

Predgovor

Ovim putem želim zahvaliti mentorici Nikolini Matoš i komentorici Ani Čorić, prije svega, na pruženoj prilici i ukazanom povjerenju, razumijevanju i strpljenju. Hvala Jurju na ustrajnom poticaju i tehničkoj podršci pri izradi emisije. Hvala svim prijateljima na pomoći. Najveća hvala mojoj obitelji na neiscrpnoj i bezuvjetnoj podršci.

SADRŽAJ

Sažetak

1. Uvod	1
2. Formalni i neformalni konteksti učenja i poučavanja glazbe	3
3. Pedagogija popularne glazbe	8
4. Popularna glazba u kurikulumu nastave Glazbena kultura i Glazbena umjetnost	11
5. Glazba, mladi i radio	14
6. Pedagoška primjena albuma <i>Bookends</i> sastava Simon & Garfunkel	17
6.1 Simon & Garfunkel	17
6.2 <i>Bookends</i>	19
6.3 Karakteristike pjesama	21
6.3.1 <i>America</i>	21
6.3.2 <i>Old Friends</i>	24
6.3.3 <i>Bookends Theme (Reprise)</i>	25
6.3.4 <i>At The Zoo</i>	26
6.4 Primjena u pedagoškoj praksi	28
6.4.1 Četvrti razred gimnazije (dijakronijski model) – obrada popularne glazbe	28
6.4.2 Obrada pjesama na nastavi zbora	29
6.4.3 Radionica likovnog izražavanja uz glazbu za mlade	30
6.4.4 Projekt za djecu – Zoološki vrt	30
7. Glazbenopedagoški potencijal radijskih emisija: Pilot-istraživanje s mladima	35
7.1 Radijska emisija <i>Simon & Garfunkel: Bookends</i>	35
7.2 Nacrt istraživanja	37
7.2.1 Problem i istraživačka pitanja	37
7.2.2 Uzorak	37
7.2.3 Metode i instrumenti	38
7.2.4 Rezultati i diskusija	38
8. Zaključak	42
9. Literatura	43
10. Prilozi	48

Sažetak

Rad se bavi raščlambom formalnih, neformalnih i informalnih konteksta učenja glazbe s naglaskom na ulogu popularne glazbe u obrazovanju mladih. Cilj rada je pridonijeti osvještavanju i razvoju raznih mogućnosti primjene pedagogije popularne glazbe različitim kontekstima cjeloživotnog učenja. Za primjer je korišten kulturni album *Bookends* američkog dua Simon & Garfunkel, konceptualno djelo iz 1960-ih čije su svestremenske teme i danas aktualne. U radu se daju prijedlozi pedagoških rješenja za njegovu primjenu u školama, radionicama nastalima u sklopu kreativnih partnerstva u zajednici, a napravljena je i edukativna glazbena radijska emisija za mlade koja je emitirana na zagrebačkom Radiju Student. Uz nju je provedeno kvalitativno istraživanje s mladima kako bi se utvrdilo postoji li edukativni potencijal radijskih emisija u glazbenom životu mladih.

Ključne riječi: *Bookends*, neformalno glazbeno obrazovanje, rad s mladima, radio, Simon & Garfunkel.

Summary

This thesis deals with the analysis of formal, non-formal and informal contexts of music learning with an emphasis on the role of popular music in youth education. Its' goal is to contribute to the development of applying popular music pedagogy to different lifelong learning contexts. Simon & Garfunkel's album *Bookends* was used as an example. A conceptual piece whose timeless themes are still relevant today. This thesis also offers suggestions for pedagogical solutions for its application in school and workshops created as part of creative partnerships in the community. For the purposes of this paper, an educational radio show for young people was made and broadcast on Radio Student, a local student radio station based in Zagreb. Alongside it, qualitative research was conducted to determine whether educational potential of radio broadcasts exists in the musical life of young people.

Key words: *Bookends*, non-formal music education, radio, Simon & Garfunkel, youth work.

1. Uvod

Učenje glazbe u današnjem globaliziranom svijetu nemoguće je promatrati isključivo kroz prizmu formalnog obrazovanja, prvenstveno zbog razvoja interneta koji je omogućio sve veći protok informacija, kao i nove mogućnosti stjecanja znanja i umrežavanja. Kurikulumi nastave glazbe u mnogim zemljama, pa tako i u Hrvatskoj, u repertoarnom smislu su sve raznovrsniji te, osim zapadnoeuropske klasične glazbe, sve više uključuju i tradicijsku i popularnu glazbu. S obzirom na to da se tradicijska i popularna glazba prenosi na drugačiji način u odnosu na klasičnu, nju je potrebno i podučavati na drugačiji način. Glazbenim je pedagogima stoga potrebno proširiti vidike na nova didaktičko-metodička rješenja u samoj nastavi, na sam repertoar koji biraju, kao i na publike kojima se obraćaju. Ovdje se posebno misli na populaciju mladih, odraslih i starijih osoba koje u formalnom smislu najčešće nemaju pristup učenju glazbe nakon srednjoškolskog obrazovanja, no koji mogu i žele učiti glazbu na različitim mjestima u zajednici. Ovaj se rad bavi pitanjem načina prijenosa popularne glazbe (u ovom slučaju na primjeru albuma *Bookends* Simona & Garfunkela) koja je tijekom posljednjih nekoliko desetljeća postala bliska i „općepoznata“ mnogim generacijama, što je samo po sebi prilika za otvaranje različitih konteksta za njezino učenje.

U prvom se, teorijskom, poglavlju nalazi detaljna analiza formalnih, neformalnih i informalnih konteksta učenja glazbe. Nakon toga predstavlja se popularna glazba i njena uporaba u pedagoške svrhe. Unutar ovog poglavlja objašnjena je i specifična pedagogija *glazbi svijeta* te koncept *songwritinga*, kao kreativne aktivnosti koja se može koristiti u nastavi. Objašnjeno je dosadašnje mišljenje struke o uporabi popularne glazbe u nastavi, npr. da na nju ne treba obraćati nikakvu posebnu pozornost iz razloga što ju mladi već poznaju (Rojko, 2012). Kroz presjek dosadašnjih hrvatskih kurikuluma (HNOS, NOK i Škola za život) prikazano je korištenje popularne glazbe u nastavi. Kraj teorijskog dijela rada dotiče se rada s mladima u užem smislu te pedagoškog potencijala radijskog medija.

Album *Bookends* američkog dua Simon & Garfunkel iskorišten je kao svestran primjer popularne glazbe, čija je konceptualnost velika prednost u demonstraciji

albuma i njegovog sadržaja. Odabrane su četiri pjesme s albuma, uz detaljnu analizu teksta, glazbe, konteksta stvaranja te njihovog naknadnog kulturnog utjecaja. Korisnost albuma predstavljena je na srednjoškolskoj razini formalnog obrazovanja. Uz to, u radu su predstavljeni i neformalni konteksti poučavanja u sklopu kojih su predložene radionice koje uključuju širok raspon aktivnosti: od *soundscapea* do orijentacije u prostoru. Na kraju rada opisano je provedeno istraživanje u sklopu emitiranja edukativne radijske emisije *Simon & Garfunkel: Bookends*, koje samo po sebi otvara potencijal promišljanju informalnih konteksta učenja glazbe. Kroz mišljenja, iskustva i komentare slušatelja započeta je rasprava o potrebi i potražnji sličnih sadržaja.

2. Formalni i neformalni konteksti učenja i poučavanja glazbe

Učenje glazbe započinje spontanom usvajanjem zvukova i glazbe u najranijoj dobi, s roditeljima i skrbnicima kao prvim glazbenim pedagogima. Od vrtića i škole kreće prvi djetetov organizirani susret s glazbom, koji za većinu djece završava krajem osnovne škole, osim za one učenike koji krenu dalje u srednje škole koje imaju Glazbenu umjetnost kao nastavni predmet, ili pohađaju srednju glazbenu školu. Nakon toga susret s glazbom u formalnom kontekstu prestaje (osim za one koji odabiru glazbu kao profesionalan put), a glazba se konzumira u neformalnim i informalnim kontekstima učenja i obrazovanja. Time možemo zaključiti da je učenje glazbe cjeloživotna dinamička interakcija procesa koji ima nekoliko različitih faza koje u sebi sadrže formalne, neformalne i informalne kontekste učenja (Higgins, 2016). Kroz povijest pedagoških istraživanja i obrazovnih politika dugo se fokus usmjeravao na područje formalnog obrazovanja, tj. na institucionalno organizirano učenje. Razvijanjem koncepta cjeloživotnog učenja nastaju i novi oblici obrazovanja i učenja, koji se razlikuju od formalnog. Tako se posljednjih godina razvila teorija da se učenje i poučavanje dijeli na već spomenuta tri koncepta – formalno, informalno i neformalno (Skupnjak i Tot, 2019).

Formalno učenje odnosi se na ono koje je uvijek organizirano i strukturirano te ima jasne ciljeve za učenje. Iz perspektive učenika, uvijek je namjerno, tj. učenikov jasni cilj je sakupiti znanje, vještine i/ili kompetencije. Tipičan primjer je učenje koje se odvija unutar obrazovnog sustava ili obuke na radnom mjestu koju organizira poslodavac. Kada se priča o formalnom obrazovanju i/ili obuci može koristiti i termin formalno okruženje (OECD, 2019, prema Creech, Varvarigou i Hallam, 2020). Prema Maku, formalno učenje primarno ima namjeru, odnosno, ciljeve (što učiti), taktike (kako učiti) i razine izvedbe (koliko učiti). Proces učenja je, pogotovo u prvim ciklusima, usmjeren na učitelja, a sama poduka je dana od strane kvalificiranih učitelja ili mentora. Ishod ovakvog učenja fokusiran je na ocjenjivanje koje je povezano samo s učenjem s namjerom i eksplicitnog znanja. Slučajno učenje i implicitno znanje nije formalno priznato.

Informalno učenje nije nikad organizirano, nema jasne ciljeve u pogledu ishoda

učenja te iz perspektive učenika, nije namjerno. Često se za ovaj pojam misli na iskustvo radi iskustva. Ideja je da sama činjenica postojanja pojedinca izlaže situacijama u kojima uči, na poslu, kod kuće ili tijekom svojeg slobodnog vremena (OECD, 2019, prema Creech i sur.). Neki autori se ne slažu u potpunosti s OECD-ovim modelom po pitanju informalnog učenja - na primjer, Marsick i Watkins se zalažu za to da je informalno učenje vođeno učenikom i najčešće namjerno, makar ne pretjerano strukturirano (Marisck i Watkins, 2001, prema Creech i sur.). Kada govorimo o informalnom učenju glazbe, najveći doprinos razumijevanju tog pojma možemo pronaći u literaturi Lucy Green. U svojem priručniku iz 2014. godine, Green objašnjava kako informalni pristupi učenju glazbe često uključuju kombinaciju slušanja, izvođenja, improvizacije i skladanja glazbe. To je poprilično drugačije od učenja u formalnom glazbenom obrazovanju, gdje se vještine stvaraju unutar različitih predmeta i tema (Green, 2014). Mak u svom eseju napominje kako informalno učenje jednako može biti slučajno koliko i namjerno, ali nikako usmjereno na učitelja. Rezultati ovakvog učenja mogu biti i implicitni i eksplicitni. Ne vode do nikakve kvalifikacije, ali se mogu prepoznati unutar formalnog konteksta. Npr. umjetnici u polju klasične glazbe redovito proširuju svoj repertoar tako što samostalno biraju i vježbaju nove skladbe. Ovime ne samo da uče novi notni tekst, nego unapređuju svoje rutine vježbanja (Mak, 2006).

Neformalno učenje nalazi se na pola puta između prva dva pojma. To je koncept za koji postoji najmanje slaganja, čisto zbog velikog broja različitih pristupa ovom pojmu. U svakom slučaju, jasno je da je neformalno učenje donekle organizirano i može imati ciljeve učenja. Prednost ovog koncepta leži u činjenici da se takvo učenje može pokrenuti inicijativom samog pojedinca, ali se isto tako događa kao nusprodukt više organiziranih aktivnosti, bez obzira imaju li te aktivnosti ciljeve. U nekim zemljama, cijeli sektor obrazovanja za odrasle spada u neformalno učenje, dok je u ostalim formalno. Neformalno učenje, dakle, daje nešto fleksibilnosti između formalnog i informalnog (OECD, 2019, prema Creech i sur.) Ono može biti jednako namjerno i slučajno. Fokus u ovom tipu učenja je na praktičnom učenju - bilo od kolega i vršnjaka, ili od nastavnika i mentora. Oni, pak, ne moraju uvijek biti kvalificirani profesori glazbe. Zbog toga što se u ovakvo učenje isto tako uklapaju drugi glazbenici (orkestralni, korepetitori i sl.). Najvažnije je da su reflektivni uz iskustvo prakse. Glede ishoda

neformalne vrste učenja, jednako se cijene slučajni koliko i namjerni (Mak, 2006). Pod namjernima se podrazumijeva sve što se isplaniralo poučiti učenike, a slučajni ishodi su kompetencije koje su nenamjerno stečene. Slučajni ishodi se često razvijaju kroz učenje rješanjem problema (*problem-based learning*). Razlog za to je to što učenici usvajaju mnogo više od ključnih koncepata zbog nestrukturirane prirode problema (Tas i Sungur, 2012). Moćan način učenja je ono iskustveno, učiniti eksplicitnim ono što je stečeno implicitno, transformirati svoja iskustva u znanje, vještine, stavove, emocije i uvjerenja (Mak, 2006). Postoje različiti oblici neformalnog obrazovanja, kao što su primjerice:

- seminari, treninzi, tečajevi, radionice;
- kampovi i razmjene;
- izviđački programi;
- dugoročne razmjene volontera;
- projektni rad (timski rad);
- konferencije;
- predavanja (Kuka, 2012).

Folkestad (2006) piše kako se većina istraživanja na polju glazbene pedagogije do sad bavila glazbenim obrazovanjem u institucionalnom okruženju poput škola i bazira se na pretpostavci da glazbeno učenje rezultira iz metodičkog izlaganja glazbenom poučavanju unutar formalnog okruženja. Takva definicija učenja glazbe, kaže autor, nije samo problematična, ako je uopće istinita, ali može imati ozbiljne posljedice kod formulacije istraživačkih pitanja, kao i kod primjenjivosti rezultata istraživanja u cilju razvoja i širenja glazbene pedagogije na različite kontekste učenja. Uz to, zaključuje kako se formalno i neformalno ne bi trebali gledati kao dihotomija, već kao dvije strane jednog kontinuuma. Jer, u većini konteksta učenja, oba aspekta su prisutna te međusobno djeluju. Zbog toga je potrebno staviti fokus na neformalno koliko i na formalno. U glazbenopedagoškoj praksi ovo se može primjeniti na način da nastavnici izlaze van učionice te posjećuju mjesta susreta učenika i glazbe.

Dobrota (2008) u svojem radu piše da se interes istraživača prema različitim oblicima učenja koje se odvija izvan škole, u neformalnim kontekstima, povećao

početkom 2000-ih. Prema autorici, ideje glazbenog učenja u situacijama u kojima nema učitelja i u kojima intencija nije učiti o glazbi, već izvoditi i slušati glazbu postaju sve aktualnije, prije svega zahvaljujući računalnoj tehnologiji i glazbenim aktivnostima na internetu (Dobrota, 2008). Uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologija (IKT) u pandemijsko vrijeme COVID-19 *lockdowna* bila je nužna za nastavak poučavanja u sklopu obrazovnih ustanova. Iako bi bilo logično zaključiti da su zbog toga nastavnici pronašli kreativne načine poučavanja koji su više pristupačni samom učeniku, istraživanje iz 2022. godine pokazalo je da je *online* nastava glazbe samo prenijela tradicionalan način poučavanja instrumenta u digitalnu sferu. Nastavnici su nastavili prenositi znanje na način da učeniku demonstriraju sviranje tako da bi on to mogao imitirati i reproducirati. Odnosno, nastava je bila primarno fokusirana na tehnički aspekt sviranja te je ostala distancirana od toga što bi nastava glazbe trebala biti u 21. stoljeću - fokusirana na samog učenika (Pozo i sur., 2022). Bitno je, međutim, spomenuti da kod usvajanja glazbe u digitalnim kontekstima treba biti oprezan, osobito kod onog dijela poučavanja koji se veže uz učenje vještina sviranja i pjevanja. Ono uglavnom podrazumijeva jednosmjernu komunikaciju jer onaj koji uči u tom slučaju nema pored sebe kompetentnu osobu koja ispravlja ono što je pogrešno (poput, recimo, krivog položaja ruke). Ipak, za dio otkrivanja nove glazbe i učenje o samoj glazbi, kao i povezivanje s profesionalcima i zaljubljenicima u glazbu koji dijele svoje znanje u različitim *online* formatima, digitalno je okruženje neprocjenjivo.

S druge strane, u formalnim kontekstima učenja glazbe, osobito kada govorimo o obrazovanju budućih glazbenika na akademijama, često baš taj element poticanja na informalno učenje i istraživanje glazbe u svakodnevnim okruženjima nedostaje. Formalno učenje unutar školovanja profesionalnih glazbenika apstrahira kontekste iz stvarnog života. Rezultati takvog učenja su vještine i znanje koje bi se trebale moći primijeniti u različitim životnim i profesionalnim situacijama. Kurikulum je osmišljen hijerarhijski - elementarne kompetencije se stječu na početku školovanja i na to se grade složenije forme. U informalnom kontekstu učenja glazbe sadržaj je "stvarni život" bez miješanja bilo kakvog pedagoškog autoriteta, a svi aspekti učenja su pod kontrolom pojedinca koji uči. Primarni cilj je izvedba glazbe, dok je usputno učenje sekundarno. U drugu ruku, neformalno učenje glazbe je obično povezano s profesionalnim kontekstom. Vještine, znanje i stavovi koji se uče imaju visoku

praktičnu vrijednost i mogu se samo steći na radnom mjestu ili izravno primijeniti u radnom okruženju (Mak, 2006).

Često se u istraživanju formalnih, neformalnih i informalnih konteksta spominje pojam facilitatora. On se odnosi na ulogu voditelja u stvaranju uvjeta za buđenje kapaciteta za učenje i promjenu. Jedan model za facilitaciju i učenje razlikuje tri vrste facilitacije:

- 1) hijerarhijski način se odnosi na vrstu facilitacije u kojoj facilitator djeluje na didaktički način, te odlučuje, planira i strukturira cijeli proces učenja i poučavanja bez konzultacije sa sudionicima koji uče;
- 2) autonomni način podrazumijeva da facilitator ne poduzima intervencije te da odluke donose sami sudionici;
- 3) kooperativni način spaja oba načina te se odluke donose zajednički.

Isto kao što nastavnička uloga uvijek uključuje neki oblik autoriteta, u literaturi razlikujemo tri različite vrste kompetencija facilitatora:

- 1) tutorski autoritet se bavi sposobnostima i znanjem, kao i komunikacijskim kompetencijama i kapacitetom reagiranja na potrebe učenika;
- 2) politički autoritet odnosi se na sposobnost donošenja odluka, imajući na umu kurikulum, plan i program po kojem se uči;
- 3) karizmatični autoritet opisuje "prisutnost" facilitatora, uključujući samopouzdanje, fleksibilnost i poštovanje za druge. (Heron, 1999, 2009, prema Cheech i sur., 2020).

3. Pedagogija popularne glazbe

Popularna glazba je termin koji nije jednostavno definirati. Prema autoricama Dobrota i Kušćević (2009), ne postoji jednoznačna definicija popularne glazbe te ona obuhvaća mnoštvo različitih kategorija. Hrvatska enciklopedija ju opisuje kao „termin kojim se označavaju oni tipovi glazbe u suvremenim društvima koji se smatraju paralelnima, komplementarnima ili čak protivnima umjetničkoj i tradicionalnoj (izvornoj folklornoj) glazbi. Uz to, takvu glazbu općenito obilježava niža estetička vrijednost, manja strukturna složenost i velika fluktuacija konkretnih skladbi, namijenjenih širokim slojevima glazbeno slabije obrazovanih slušatelja. Ona se prvi put javlja tijekom 17. i 18. stoljeća, a u potpunosti se osvještava u 19. stoljeću, kada se počinje primjećivati sve veća hijerarhija slojeva i klasa društva, povećanje gradske publike i raslojavanje prema razini glazbene naobrazbe. Još veći zamah doživljava izumom i masovnom proizvodnjom mehaničkih, električnih te naposljetku elektroničkih sredstava pohrane, reprodukcije i distribucije zvuka.“¹ Čest pristup definiranju popularne glazbe je povezati popularnost s konzumacijom određene glazbe. Iako se čini razumno očekivati da će „popularna glazba“ imati veliku publiku, ovakav pristup ne može usporediti kvalitativne faktore prema onim kvantitativnima. Drugi pristup je povezati popularnu glazbu s njenom distribucijom, gdje veliku ulogu ima razvoj masovnih medija. Svejedno, nešto se može opisati kao „popularna glazba“, ali ne prestaje to biti kada se izvodi *live* (uživo) niti kada se izvodi u intimnosti vlastitog doma.²

Folkestad (2006) navodi kako se pogrešno shvaća da sadržaj formalnog učenja glazbe mora biti klasična umjetnička glazba, koja se uči iz notnog teksta, dok je sadržaj informalnog učenja glazbe ograničen na popularnu glazbu koja se uči po sluhu. Kako su odluke što se uči i kako se uči međusobno povezane, nije toliko bitan izbor glazbe koliko pristup učenju.

Uključivanje popularne glazbe u kurikulume (uz *jazz* glazbu i kasnije *world music*) krenulo je krajem šezdesetih godina 20. stoljeća te je njena potpuna inkluzija

¹ *popularna glazba*. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Preuzeto 26. 9. 2022. s <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=49510>>.

² Middleton, R., i Manuel, P. *Popular music*. Grove Music Online. Preuzeto 3. 10. 2022., s <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000043179>.

trajala do kraja stoljeća. Danas postoji velik izbor takve glazbe u brojnim kurikulumima. Ipak, popularna glazba je ostala vrlo širok pojam u nastavi glazbe, a kada se ona predstavlja u učionici, ona učenicima odmah prestaje biti "pop glazba" te na nju gledaju isto kao i na klasičnu. Još jedan problem je pogrešno shvaćanje da popularni glazbenici svoje sposobnosti i znanje stječu bez potrebe za obrazovanjem. Iako je istina da se takvi glazbenici razlikuju u razini obrazovanja, svi se susreću s onim što je postalo poznato kao praksa informalnog učenja. Ona se poprilično razlikuje od formalnih obrazovnih procesa i načina na koji se prenosi i uči klasična glazba (Green, 2006).

World music (glazbe svijeta) je zasebna kategorija popularne glazbe koja se često koristi u nastavi glazbe. Termin se počeo koristiti 80-ih godina 20. stoljeća te je njegova prvotna funkcija bila označavanje "neengleske" glazbe u britanskim i američkim diskografskim kućama. U ovu kontroverznu kategoriju svrstavao se širok raspon glazbe, od tuvanskog grlenog pjevanja do zimbabveanskih sastava gitara. Međutim, u 21. stoljeću *world music* je zbog kolonijalističkih konotacija dobila novi naziv: *global music*. Preimenovanjem nagrade Grammy za najbolji album *world* glazbe u najbolji album *global* glazbe zaključeno je kako je novi naziv više relevantan, moderan i inkluzivan. Druge institucije su ga ubrzo prihvatile. Zamjena je, doduše, naizgled ponudila malo značajnih promjena u žanru.³ Pedagogija glazbi svijeta (*world music*) krenula se intenzivnije razvijati ranih 2000-ih te su nastavnici glazbe bili potaknuti sadržaj svoje nastave prilagođavati u više inkluzivnom smjeru. Time se proširio i opseg izvora glazbene literature. Ova vrsta pedagogije ima za cilj poučiti kako se glazba uči i prenosi kroz različite kulture te je njena glavna karakteristika učenje glazbe kroz iskustvo. Nastavnicima glazbi svijeta nije namjera imitirati autentične tradicije učenja glazbe, već iz njih uzimaju specifične elemente, npr. improvizacijske tehnike, prenošenje usmenim putem i dr. (Campbell, 2004).

Upravo te karakteristike učenja opisuju način na koji glazbenici popularne glazbe djeluju. Njihov pristup često se opisuje kao informalno učenje. Oni nerijetko samostalno uče svirati, kroz svjesne i nesvjesne procese. Jedan početni način učenja je često svrhovito i pažljivo slušanje glazbe s ciljem kopiranja snimki i izvedbi, napisani

³ Gillett, C. *global music*. Encyclopedia Britannica. Preuzeto 4.2.2023. s <https://www.britannica.com/art/global-music>.

notni tekst je uvijek sekundaran. Najčešće se uči u paru ili grupama, kroz ležerna druženja i sesije sviranja. Na ovaj način nastaju obrade, improvizacije, ali i autorske skladbe (Green, 2002, prema Mak, 2006). Umjetnici popularne glazbe koji su vrlo vješti u izvedbi specifičnog stila i žanra glazbe, često teško upotrebljavaju svoje znanje i vještine izvodeći glazbu u drugim, njima nepoznatim stilovima. Procjena učenja je subjektivna i većinom usmjerena na finalni produkt (Mak, 2006).

U procesu stvaranja i prenošenja popularne glazbe izdvaja se aktivnost koja se odnosi na pisanje i kompoziciju pjesama. U zemljama engleskog govornog područja za nju se koristi naziv *songwriting*, dok u hrvatskom jeziku još uvijek ne postoji adekvatan prijevod. *Songwriting* je aktivnost koja, iako vrlo dobro prihvaćena u struci muzikoterapije, nije toplo prihvaćena u školskim kurikulumima. Takva aktivnost može biti alternativni način učenja glazbe za one učenike koji jesu zainteresirani za glazbu, ali ih ne privlači izvođenje glazbe u ansamblu, kao što je to školski zbor. Usprkos tome što većina adolescenata ima veliko zanimanje za glazbu izvan škole, učenike možda odbija nastava glazbe ako ju doživljavaju kao nepotrebnu. Upravo zbog toga, sat koji uključuje *songwriting* aktivnost može povezati njihovu ljubav prema konzumaciji glazbe u slobodno vrijeme s iskustvom vođenog nastavnog sata (Kratuš, 2016). U najnovijem hrvatskom kurikulumu za Glazbenu kulturu (MZO, 2019, str. 33) *songwriting* se prepoznaje kao poželjna aktivnost zato što se kao jedan od odgojno-obrazovnih ishoda predmeta navodi: „Učenik sviranjem i/ili pokretom izvodi umjetničku, tradicijsku, popularnu ili vlastitu glazbu. Sudjeluje u aktivnostima glazbenog stvaralaštva”. Na sličan način, u kurikulumu za nastavni predmet Glazbena umjetnost, potiče se da učenik "stvara glazbu različite tonske građe, metro-ritamske organizacije i oblika" (MZO, 2019, str. 61). Razumljivo je da je teško izdvojiti sat regularne nastave da bi se održala nesvakidašnja aktivnost toga tipa, ali njena je priroda takva da bi se lako mogla prenamijeniti u izvannastavnu aktivnost koja bi se naknadno mogla demonstrirati na školskim priredbama.

4. Popularna glazba u kurikulumu nastave Glazbena kultura i Glazbena umjetnost

U hrvatskoj glazbenopedagoškoj literaturi o popularnoj glazbi u nastavi pisali su autori Rojko (2012) i Dobrota (2008, 2009). Dok je Dobrota isticala prednosti poučavanja popularne glazbe, na čemu je i bazirala svoju doktorsku disertaciju, Rojko je imao oprečno mišljenje. U svom radu iz 2012.⁴ argumentira da se popularnoj glazbi ne treba u nastavnom programu poklanjati nikakvu *posebnu* pozornost, iako je popularna kod mladih. Za takav pristup navodi četiri razloga:

- 1) popularna glazba je toliko prisutna u životu mladih da nema potrebe da se nađe i u školi;
- 2) za njezino prihvaćanje nije potreban nikakav poseban odgoj; nju mladi već razumiju bez glazbenoodgojnih intervencija;
- 3) nije moguće uspostaviti kriterij izbora "djela";
- 4) koliko je dotadašnja povijest popularne glazbe pokazala, radi se o "djelima" koja, kao moda, prekratko traju da bi zavrijedila takav ozbiljni tretman.

Međutim, napominje kako popularnu glazbu, kao i svaku drugu muzikološku kategoriju, treba eksplikativno obraditi. U tome, napominje, glavna zapreka nije toliko nevoljkost učitelja da to učine, koliko nedostatak udžbeničke i druge literature o toj glazbi.

Nastavni plan i program za osnovnu školu (HNOS) za predmet Glazbena kultura učitelju, uz obvezne sadržaje, daje slobodu da sam uobličuje dio nastave uzimajući u obzir želje i mogućnosti učenika (MZO, 2006). Slušanje i upoznavanje svih javnih oblika glazbe obavezno je: "od tzv. umjetničke glazbe, preko narodne (domaće i strane), do jazza i popularnih žanrova svih vrsta." (MZO, 2006, str. 66). Međutim, detaljnim pregledom programa za specifične razrede, popularna glazba se spominje tek u 6. razredu, unutar cjeline Pjevački glasovi. Nakon velike količine navedenih obveznih primjera za slušanje koji svi redom spadaju u kategoriju umjetničke glazbe, navodi se kako se mogu pustiti nekoliko primjera pjevača popularne glazbe i u

⁴ Riječ je o reizdanju knjige koju je 1996. godine izdalo Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Pedagoški fakultet Osijek.

razgovoru s učenicima odrediti vrstu glasa. Popularna glazba kao nastavna cjelina dolazi tek u 8. razredu. Izbor glazbe je slobodan - po izboru učitelja i učenika. "Tema se određuje i obrađuje potpuno slobodno uz velik angažman učenika koji je mogu i sami pripremiti. Kao i kod ostalih glazbenih pojava i ovdje se svi zaključci donose razgovorom nakon aktivnog slušanja glazbe" (str. 77). Pod ključne pojmove navedeni su: "rhythm and blues, country, western, rock and roll, soul, pop, hard rock, punk rock, heavy metal, acid rock, jazz rock, punk rock, hip - hop, rap, grunge, new age, etnoglazba, narodna glazba itd. - slobodni odabir primjera prema afinitetima učitelja i učenika" (str. 77). Obrazovna postignuća za ovu cjelinu podrazumijevaju da će učenici moći "slobodno i kompetentno raspravljati o popularnoj glazbi kao predmetu njihova osobitog interesa te njezinim gospodarstvenim, marketinškim i masmedijskim aspektima" (str. 77 i 78). Popularna glazba se u HNOS-u, osim unutar Glazbene kulture pojavljuje još unutar predmeta Engleski jezik i Talijanski jezik. Za Engleski jezik je to u 7. razredu, u odlomku Kultura i civilizacija. Odnoseći se na element nastave književnost za djecu i mlade: "I dalje se uvode autorske pjesme, od kojih neke mogu biti tekstovi pjesama popularne ili rock glazbe, iz mjuzikla ili sl." (str. 98). Isti odlomak se ponavlja i u programu za 8. razred. Glede predmeta Talijanskog jezika, popularna glazba isto stiže u 7. razredu unutar cjeline "Talijanska popularna glazba: poznati pjevači, naslovi pjesama, festivali popularne glazbe" (str. 207).

U Nacionalnom okvirnom kurikulumu (NOK) iz 2011. godine popularna glazba unutar predmeta Glazbena kultura i umjetnost spominje se samo u ovom kontekstu: "Učenici će prepoznati i imenovati različite vrste glazbe (tradicijaska, popularna i klasična)" (str. 211).

Kurikulum nastavnih predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije (MZO, 2019), spomenut u prethodnom poglavlju, donosi veći broj novosti u organizaciju nastave glazbe. Kurikulum nastavu dijeli na 3 domene:

- A. Slušanje i upoznavanje glazbe
- B. Izražavanje glazbom i uz glazbu
- C. Glazba u kontekstu

Razine učenja dijele na 5 ciklusa (1. ciklus - 1. i 2. razred OŠ; 2. ciklus - 3., 4. i 5.

razred OŠ; 3. ciklus - 6., 7. i 8. razred OŠ; 4. i 5. ciklus - srednja škola). Zastupljenost domena po ciklusa se mijenja kroz cikluse - domena A je sveprisutna, domena B je manje zastupljena u srednjoj školi, kada se fokus stavlja na domenu C. U pogledu Glazbene kulture, popularna glazba se, barem nazivom, provlači kroz sve cikluse, bilo unutar obaveznog nastavnog sadržaja, nastavnih ishoda ili preporuka sadržaja, primarno unutar domena A i B. Kod Glazbene umjetnosti u srednjoj školi pojavljuje se unutar izbornih tema - *Popularna glazba, mediji i internet*. Dio je obaveznih nastavnih sadržaja, a različiti pravci, žanrovi, podžanrovi i hibridni stilovi se nalaze unutar preporučenih sadržaja za nastavnu cjelinu *Vrste glazbe, glazbeno-stilska razdoblja, pravci/pokreti i glazbeni žanrovi*. Učenici u ovim ciklusima moraju poznavati određeni broj skladbi popularne, jazz i filmske glazbe (10 do 30 skladbi). Unutar domene B (koja je slabije zastupljena u ovim ciklusima) predloženo je izvođenje plesne koreografije različitih djela klasične, tradicijske i popularne glazbe u skupini ili paru.

U poglavlju o učenju i poučavanju unutar aktivnosti Pjevanje, prema preporukama za ostvarenje odgojno-obrazovnih ishoda u kurikulumu, učitelj samostalno odabire pjesme: autorske (umjetničke, za djecu, popularne - *evergreen*) i tradicijske. Na kraju dokumenta nalazi se prilog - Preporučeni (neobvezni) popis pjesama, brojalica i glazbenih djela unutar kojeg se nalazi veći broj primjera iz popularne glazbe. Ipak, velika većina djela su iz 20. stoljeća, sa samo jednom pjesmom iz 21. (TBF: Nostalgična).

5. Glazba, mladi i radio

Mladi su oduvijek bili zanimljivi akademskoj zajednici zbog toga što predstavljaju indikator stanja društva. Engleska sintagma *youth work* prevodi se na hrvatski jezik kao "rad s mladima", no postoji još jedan termin koji se koristi u ovom području: *working with youth*. On se po svojem značenju razlikuje od prvog pojma te su se zbog toga kristalizirali prijevodi: *working with youth* definiran je kao rad s mladima u širem smislu (koje uključuje i rad s mladima u kontekstu formalnog srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja), dok se *youth work* koristi kao rad s mladima u užem smislu. Ovo poglavlje odnosit će se na rad s mladima u užem smislu (*youth work*), koji se odnosi na heterogenu skupinu mladih ljudi u rasponu od 18. do 30. godine života. On se definira kao organiziran proces osnaživanja mladih, izgradnju njihovih međuljudskih odnosa te njihovo uključivanje i aktivno sudjelovanje u društvu. U radu s mladima upotrebljavaju se neformalne metode učenja i poučavanja te se postavlja temelj za informalno učenje. Upravo je radio pristupačan medij za stvaranje prostora za izražavanje i educiranje mladih (Kovačić i Čulum, 2015). Autorice Vukić i Šulentić (2020) u svom radu ističu kako je radio od svojeg postanka korišten za edukaciju te da je više autora dokazalo njegovu pedagošku korist. Njihov rad je fokusiran na studentske radiopostaje u Republici Hrvatskoj, što je savršeno izvorište za primjenu rada s mladima.

U fokusu ovog rada je Radio Student kao radio koji se već gotovo dva desetljeća obraća direktno populaciji mladih. Osobna poveznica sa zagrebačkim Radijem Student stvorila je mogućnost za stvaranje i emitiranje edukativne radijske emisije, pridruženjem 2021. godine tehničkoj, a zatim i glazbenoj redakciji. Radio Student prvi je neprofitni radio u Republici Hrvatskoj, osnovan 1996. godine u obliku lokalnog radija (emitiranje za dio grada Zagreba). Osnovao ga je Fakultet političkih znanosti u Zagrebu s ciljem praktične izobrazbe studenata (Mučalo, 2010). Glazbena redakcija Radija Student nudi žanrovski vrlo širok izbor glazbe, uz naglasak na podršku lokalnih glazbenika. U prvome redu su za to bile zadužene *live* glazbene emisije *300 WATA* i *Iskopčani petak*, koje su prestale sa svojim djelovanjem dolaskom pandemije. Radio Student nudi i specijalizirane glazbene emisije, primjerice *Izvorišta* za *world music* ili *Eastern Blocc* za elektroničku glazbu Istočne Europe. Emisija *Vrijeme je stalo* bavi se

povijesno važnim glazbenim događajima, dok *Pervetitov vodič kroz popularnu glazbu* prilazi glazbi na muzikološki i znanstven pristup. *Ravno do sna* emisija je portala Ravno do dna kojoj je cilj promovirati najnovije izvođače regionalne scene. *Zvučni Zid* je emisija koja se svakodnevno emitira radnim danom te joj je cilj predstaviti najnoviju domaću i stranu glazbu svih žanrova.⁵

Vraćajući se na rad Vukić i Šulentić, od nastanka studentskih radijskih postaja njihov broj se povećao, kako u FM obliku, tako i u obliku e-radija. U njihovom se radu fenomen studentskog radija proučava kao dio studija medija zajednice, tj. radio zajednice (eng. *community radio*). Ističu njegovu prednost jer je, kao neprofitna vrsta emitera, oslobođen pritiska oglašivača što omogućuje potpuno iskorištavanje obrazovnog potencijala. U kontekstu pedagogije, ističu projekt *School Radio*⁶ na čijim je mrežnim stranicama dostupna baza podataka pedagoških materijala koji se mogu koristiti u svim fazama kreiranja emisija na školskom radiju. Koncept uporabe medija u svrhu obrazovanja nije nov, što dokazuje engleski pojam *edutainment*. U rječniku Merriam-Webster opisan je kao zabava (kao što su igre, filmovi ili emisije) koje su osmišljene na edukativan način.⁷ Osim ovog pojma, pojavljuje se i *infotainment*, iz razloga što je radio medij koji ne samo da educira i zabavlja svoje slušateljstvo, već ga i informira. Određeni autori zagovaraju veću integraciju *edutainment* pristupa na radio stanicama, jer se time bolje prilagođavaju potrebama djeteta i zahtjevima današnje audiovizualne ere. Štoviše, takvi radijski programi mogu pomoći radiju da zadrži svoj status modernog i otpornog masovnog medija (Albińska, 2018).

Edukativne glazbene emisije imaju dugu povijest u Hrvatskoj. Radio Zagreb započeo je s emitiranjem prvih eksperimentalnih emisija 1952. godine. Jedan od vrlo korisnih alata u radu nastavnika u Jugoslaviji bio je tzv. Školski radio, pokrenut godinu dana nakon. On je idućih 40-ak godina utjecao na obogaćenje i unapređenje rada u nastavi. Emisije Školskog radija obraćale su se razredu, a svrha njihova uvođenja bila je racionalizacija vremena i povećanje efikasnosti učenja (Duraković, 2019). Integracija Školskog radija u samu nastavu imala je svoje nedostatke - u mnogo slučajeva emitiranje emisije se nije moglo uskladiti s vremenom održavanja školskih

⁵ Radio Student. Preuzeto 6.2.2023. s <http://www.radiostudent.hr>.

⁶ School Radio. Preuzeto 12.1.2023. s <https://www.schoolradio.com/>.

⁷ *Edutainment*. Merriam-Webster.com dictionary. Preuzeto 14.1.2023. s <https://www.merriam-webster.com/dictionary/edutainment>.

sati. Također, nije bilo moguće prekidati u svrhu davanja komentara, kao što bi se to moglo pri korištenju magnetofona i gramofona, već se emisija morala saslušati od početka do kraja (Prister, 1958. prema Duraković, 2019).

Potencijal radija kao medija koji koristi isključivo zvuk kao sredstvo prijenosa informacija, emocija govornika te doživljaja mjesta sa kojih se govori, sa sobom otvara i pitanje načina na koji slušamo i doživljavamo glazbu te zvuk općenito. Tinkle (2015) ističe važnost toga kako slušatelji slušaju. Na osnovu toga definira pojam pedagogije zvuka (eng. *sound pedagogy*). Pojam se odnosi na podučavanje publike načinu promjene percepcije slušanja glazbe i zvuka koji ih okružuje. Uzima primjer kontroverzne skladbe 4'33" Johna Cagea, na čijoj je praizvedbi pijanist David Tudor koristio štopericu da 4 minute i 33 sekundi u tišini sjedi za svojim instrumentom te otvarao i zatvarao poklopac klavijature označavajući početak i kraj stavaka. Cilj skladbe bio je poučiti publiku tome da je prava tišina nemoguća - kašalj, škripanje sjedala, čak i koraci dijelova publike koja je demonstrativno odlazila postali su dio kompozicije.⁸ Tinkle zaključuje da je Cage time došao do ogromnog noviteta u glazbi - svi su sposobni producirati glazbu i svaka prilika za slušanje može proizvesti umjetničko iskustvo. Za slušatelje već otvorenog uma i ušiju, nije potrebno doživjeti izvedbu 4'33", dok za slušatelja koji ne posjeduje takvu percepciju, ovakva izvedba može biti doslovno neslušljiva. U SAD-u, spoj zvučne i glazbene pedagogije već se manifestirao u pojmu *music appreciation*, u prijevodu razumijevanje i uvažavanje glazbe. I zvučna i glazbena pedagogija imaju cilj oblikovati i promijeniti slušateljstvo.

⁸ Schwarm, B. 4'33". Encyclopedia Britannica. Pristupljeno 1.2.2023. na <https://www.britannica.com/topic/433-by-Cage>.

6. Pedagoška primjena albuma *Bookends* sastava Simon & Garfunkel

U ovom radu obrađuje se album *Bookends* glazbenog dua Simon & Garfunkel na kojem se pokazuju mogućnosti njegove pedagoške primjene u formalnim, neformalnim i informalnim kontekstima učenja i poučavanja glazbe. Ideja za rad je nastala u sklopu kolegija *Glazbena literatura u odgojno-obrazovnom procesu 2*. Unutar kolegija izrađen je dnevnik slušanja pod mentorstvom profesorice Ane Čorić, nakon čega je dodatno razrađen na kolegiju *Glazbeno-pedagoške teme u suvremenom društvu*. Materijal je korišten i za potrebe stvaranja radijske emisije koja je emitirana na zagrebačkom Radiju Student.

6.1. Simon & Garfunkel

Simon & Garfunkel je *folk-rock* duo osnovan 1957. godine u New Yorku (Gall, 2004) Duo čine glazbenici Paul Simon i Art Garfunkel (obojska rođeni 1941. godine). Osnovan je originalno kada su obojska imali 15 godina, pod imenom Tom & Jerry, uz uspješan singl *Hey Schoolgirl*. Ubrzo se razilaze zbog nastavka školovanja na fakultetima (Simon je studirao engleski jezik i književnost, a Garfunkel arhitekturu i matematiku). Obojska su svejedno nastavili vlastite glazbene karijere uz nekoliko neuspješnih pjesama (Fornatale, 2007). Ponovo se udružuju 1964. godine te snimaju svoj prvi album *Wednesday Morning 3 A.M* koji je sadržavao danas poznatu pjesmu *Sound of Silence*, no album u tom trenutku nije dobro prošao na tržištu. Simon zatim odlazi u London i tamo snima materijal za svoj samostalni album, ali mnoge pjesme koje je tada napisao kasnije su se našle na repertoaru Simona & Garfunkela. Za to vrijeme u New Yorku producent iz njihove izdavačke kuće, Tom Wilson, izvornoj verziji *Sound of Silence* dodaje gitare, bas i bubnjeve, te stvara *rock* aranžman pjesme. Ta, nova verzija pjesme je postala iznimno popularna. Svoj drugi album, *Sounds of Silence*, izdaju 1966. godine. Na njemu su se našli globalni hitovi *I Am a Rock* i *Homeward Bound*. Idući album, *Parsley, Sage, Rosemary and Thyme*, izdan je iste godine te se na njemu nalazi poznata pjesma *Scarborough Fair/Canticle*. Nakon njega slijedi treći album *Bookends* iz 1968. godine, a 1970. godine objavljen je njihov posljednji zajednički album *Bridge Over Troubled Water*, poznat po istoimenom singlu te singlu *The Boxer*. Ostale poznate pjesme s tog albuma uključuju hitove *Cecilia* te *El*

Condor Pasa. Nakon tog albuma, duo se razilazi. Svaki se posvećuje vlastitoj glazbenoj karijeri, a Garfunkel se uz to koncentrira i na glumu. Važno je spomenuti njihovo ujedinjenje za koncert u Central Parku u New Yorku 1981. godine. Taj koncert je objavljen 1982. godine na dvostrukom albumu *Concert In Central Park* (Gall, 2004).

6.2. *Bookends*

Bookends je album koji obuhvaća teme gubitka, američkog sna, mladenačke nevinosti i starosti. Objavljen 1968. godine, bio je ambiciozni projekt koji je proslavio pjesme *America*, *Old Friends*, *Fakin' It*, i dr. Album je reizdan 2001. godine s dodatnim pjesmama *You Don't Know Where Your Interest Lies* i demo verzijom pjesme *Old Friends*. *Bookends* je, isto kao i album *Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band* grupe Beatles, konceptualni album. Konceptualni albumi su postali moda za rock albume tog vremena. Primjeri uključuju glazbene grupe the Byrds (*Sweetheart of the Rodeo*) i the Rolling Stones (*Their Satanic Majesties Request*). Međutim nijedan osim *Bookends* nije doživio uspjeh Beatlesa, koji su do tad već napuštali ideju konceptualnosti nakon neuspješnog projekta *Magical Mystery Tour* (Marc, 2010).

Popis pjesama⁹:

1. *Bookends Theme*
2. *Save the Life of My Child*
3. *America*
4. *Overs*
5. *Voices of Old People*
6. *Old Friends*
7. *Bookends Theme (Reprise)*
8. *Fakin' It*
9. *Punky's Dilemma*
10. *Mrs. Robinson*
11. *A Hazy Shade of Winter*
12. *At the Zoo*
13. *You Don't Know Where Your Interest Lies*
14. *Old Friends (Demo)*

⁹ *Simon & Garfunkel*. Preuzeto 10.12.2021. s <https://www.simonandgarfunkel.com/music/bookends/>.

Film *The Graduate* (*Diplomac*¹⁰) redatelja Mikea Nicholisa je komedija iz 1967. godine. *Diplomac* je proslavio glumca Dustina Hoffmana koji u filmu glumi Benjamina Braddocka, mladića koji je nedavno završio fakultet i nesiguran je u svoju budućnost. Rastrgan između životnog puta generacije svoga oca i želje da prati vlastite instinkte, završi udvarajući se mladoj djevojci (koju glumi Katherine Ross) dok u isto vrijeme ima aferu s njenom majkom Mrs. Robinson (koju glumi Anne Bancroft). Film je ubrzo postao kulturni fenomen, a redatelj Mike Nichols osvojio je za njega nagradu Oscar.¹¹

Album *soundtracka* sastoji se od pjesama Simona i Garfunkela te instrumentalnih skladbi glazbenika Davea Gruisina.¹² Izdan je 1968. godine i ubrzo je došao na prvo mjesto američkih top ljestvica. Nichols je bio velik fan dua, no prva pjesma koju je Simon napisao za film, *Punky's Dilemma*, nije mu se svidjela i nije ju iskoristio za film. Odlučio je koristiti već postojeće pjesme Simona & Garfunkela za film, poput *The Sound of Silence* i *Scarborough Fair/Canticle*, kao i *April Come She Will*.¹³ Korištene su dvije verzije pjesme *The Sound of Silence* – singl verzija iz 1966. godine te akustična verzija pjesme snimljena specifično za film. Na albumu se nalazi i alternativna verzija pjesme *The Big Bright Green Pleasure* s trećeg albuma *Parsley, Sage, Rosemary and Thyme*. Jedina nova pjesma na albumu bila je *Mrs. Robinson*, koja se u svojoj finalnoj, popularnoj verziji, nije pojavila u filmu zato što nije bila dovršena do kraja. Zbog toga verzija pjesme iz filma i verzija s albuma *Bookends* imaju drugačiji tekst.¹⁴

¹⁰ Nichols, Mike. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Preuzeto 21. 2. 2021. s <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=43704>>.

¹¹ *The Graduate*. Encyclopedia Britannica. Preuzeto 21.2.2021. s <https://www.britannica.com/topic/The-Graduate>.

¹² *The Graduate (soundtrack)*. Wikipedia. Preuzeto 21.2.2021. s [https://en.wikipedia.org/wiki/The_Graduate_\(soundtrack\)](https://en.wikipedia.org/wiki/The_Graduate_(soundtrack)).

¹³ Morris, C. (2018, siječanj). 'The Graduate' Soundtrack Turns 50: How 'Mrs. Roosevelt' Became No. 1 Hit 'Mrs. Robinson'. Variety. Preuzeto 21.2.2021. s <https://variety.com/2018/music/news/the-graduate-soundtrack-50th-anniversary-mrs-robinson-1202663554/>.

¹⁴ Mastropolo, F. (2018, siječanj). *The Story of Simon & Garfunkel's 'The Graduate': 'Schmuck! This Is Your Soundtrack!'*. Ultimate Classic Rock. Preuzeto 21.2.2021. s <https://ultimateclassicrock.com/simon-garfunkel-graduate/>.

6.3. Karakteristike pjesama

6.3.1. *America*¹⁵

America je treća pjesma na albumu, nakon pjesama *Bookends Theme* (kratkog instrumentalnog ulomka solo akustične gitare) i *Save the Life of My Child* (pjesme o suicidalnom djetetu¹⁶). Taj dio albuma predstavlja djetinjstvo, dok *America* zalazi u mladost i adolescenciju. Pjesma započinje prijelazom iz pjesme *Save the Life of My Child*, napisana je u tonalitetu D-dura i 6/8 mjeri. Melodija je vrlo pjevna, ponegdje skokovita. Pjeva ju Simon, dok se Garfunkel uključuje u prateće melodije. Prateće instrumente čine akustična gitara, bubnjevi, bas gitara, električne orgulje i saksofon. Oblik pjesme je A A B A A.

Tekst pjesme¹⁷:

*“Let us be lovers, we’ll marry our fortunes together
I’ve got some real estate here in my bag”
So we bought a pack of cigarettes and Mrs. Wagner’s pies
And walked off to look for America*

*“Kathy,” I said, as we boarded a Greyhound in Pittsburgh
“Michigan seems like a dream to me now
It took me four days to hitch-hike from Saginaw
I’ve come to look for America”
Laughing on the bus
Playing games with the faces
She said the man in the gabardine suit was a spy
I said, “Be careful, his bow tie is really a camera”*

¹⁵ SimonGarfunkelVEVO (10.5.2017.). *Simon & Garfunkel – America (Audio)* [Video]. YouTube. <https://youtu.be/Eo2ZsAOlvEM>.

¹⁶ *Save the Life of My Child*. Wikipedia. Preuzeto 21.2.2021. s https://en.wikipedia.org/wiki/Save_the_Life_of_My_Child

¹⁷ *America*. Paul Simon. Preuzeto 21.2.2021. s <https://www.paulsimon.com/track/america-5/>.

“Toss me a cigarette, I think there’s one in my raincoat”
“We smoked the last one an hour ago”
So I looked at the scenery, she read her magazine
And the moon rose over an open field
“Kathy, I’m lost,” I said, thought I knew she was sleeping.
“I’m empty and aching and I don’t know why”
Counting the cars on the New Jersey Turnpike
They’ve all come to look for America
All come to look for America
All come to look for America

Pjesma je koncipirana kao priča o putovanju mladog para po Americi. Pripovjedač nam govori da je četiri dana putovao autostopom od grada Saginaw te se našao s djevojkom Kathy u Pittsburghu, gdje su kupili kutiju cigareta i pite te su nastavili svoj put zajedno busom Greyhound. Dok su putovali, zabavljali su se igrajući igru izmišljanja pozadinskih priča ljudi na busu te su potrošili svoju kutiju cigareta. U zadnjoj kitici pripovjedač se otvara Kathy dok ona spava i priznaje svoje stvarne osjećaje – ispraznost i bol.¹⁸ Pjesma završava ponavljanjem stiha „They've all come to look for America“ koju autor Pete Fornatale interpretira kao „metaforu koja služi tome da nas podsjeti na sve izgubljene duše koje lutaju po autocestama Amerike polovicom šezdesetih godina da bi navigirali brzacima očajja i nade, optimizma i razočarenjem“ (Fornatale, 2007, prema *Wikipediji*¹⁸).

America je korištena u *soundtracku* filma *Almost Famous* koji je 2001. godine osvojio Grammy nagradu.¹⁹ Pjesma je ujedno korištena za predsjedničku kampanju političara Berniea Sandersa 2016. godine.²⁰ Mnogi glazbenici su napravili vlastite obrade pjesme, poput grupe Yes, Berta Sommera, Davida Bowiea, Josha Grobana i dr.¹⁸

Stihovi pjesme su se 2010. godine počeli pojavljivati u obliku grafita i murala po napuštenim zgradama u gradu Saginawu, u saveznoj državi Michigan, koji se

¹⁸ *America* (Simon & Garfunkel song). Wikipedia. Preuzeto 21.2.2021. s [https://en.wikipedia.org/wiki/America_\(Simon_%26_Garfunkel_song\)](https://en.wikipedia.org/wiki/America_(Simon_%26_Garfunkel_song)).

¹⁹ *Almost Famous* (soundtrack). Wikipedia. Preuzeto 21.2.2021. s [https://en.wikipedia.org/wiki/Almost_Famous_\(soundtrack\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Almost_Famous_(soundtrack)).

²⁰ Rayford, S. (2016, siječanj). *New Sanders Ad Uses Simon & Garfunkel Classic 'America'*. NBC News. Preuzeto 21.2.2021. s <https://www.nbcnews.com/politics/2016-election/new-sanders-ad-uses-simon-garfunkel-classic-america-n501061>.

spominje u pjesmi.²¹ Umjetnici koji su zaslužni za njih su prvotno ostali anonimni, no kasnije su se prozvali Paint Saginaw. Jedan od umjetnika iz te grupe, Eric Schantz, objasnio je da je razlog pojave murala taj što je razočaran stanjem grada Saginaw, grada koji je propao nakon što su se zatvorile tvornice General Motorsa. Rekao je da je grad nekada imao populaciju od nekoliko stotina tisuća ljudi, a da je tada pao ispod 50 tisuća. „Kada su stanovnici otišli, nisu se zapravo nikada vratili, zbog toga što se nisu imali čemu vratiti.“ Umjetnik je ujedno rekao da naglasak na autostopiranju u pjesmi simbolizira činjenicu da bi stanovnici Saginawa napravili bilo što samo da odu iz njega.²²

²¹ Burns, G. (2010, prosinac). *Anonymous artist explains motive for Simon and Garfunkel lyrics appearing on abandoned buildings and elsewhere in Saginaw*. M Live. Preuzeto 21.2.2021. s https://www.mlive.com/news/saginaw/2010/12/anonymous_artist_explains_moti.html.

²² (2010, prosinac). *Finding Simon And Garfunkel's 'America' In Saginaw, Mich*. NPR. Preuzeto 21.2.2020. s <https://www.npr.org/2010/12/19/132168299/finding-simon-garfunkels-america-in-saginaw-mich>.

6.3.2. *Old Friends*²³

Old Friends šesta je pjesma na albumu, slijedi *Voices of Old People* (zvučni kolaž koji je Garfunkel snimio u staračkom domu u Kaliforniji¹), a prethodi pjesmi *Bookends* s kojom ju spaja jedan visoki ton koji sviraju gudači. Instrumentalni sastav čine akustična gitara, gudački komorni sastav i *glockenspiel*. Oblik pjesme je A A B A'.

Tekst pjesme²⁴:

*Old friends
Old friends
Sat on their park bench
Like bookends
A newspaper blown through the grass
Falls on the round toes
On the high shoes
Of the old friends*

*Old friends
Winter companions
The old men
Lost in their overcoats
Waiting for the sunset
The sounds of the city
Sifting through trees
Settle like dust
On the shoulders
Of the old friends*

*Can you imagine us
Years from today
Sharing a park bench quietly?
How terribly strange
To be seventy*

*Old friends
Memory brushes the same years
Silently sharing the same fear*

Prva kitica pjesme započinje Simonovim pjevanjem uz pratnju akustične gitare i gudača. U drugoj kitici uključuje se Garfunkel, a gudači svoje linije počinju svirati intenzivnije i s više dinamike. Ugođaj se zatim smiruje na mostu "Can you imagine us years from today?" koji pjeva samo Garfunkel u visokom registru. Duo onda pjeva zadnju kiticu zajedno u dva glasa, a gudači nakon toga sviraju pomalo disonantan i

²³ Simon & Garfunkel (20.2.2017.). *Old Friends* [Video]. YouTube
. <https://www.youtube.com/watch?v=7A76lTte8qE>.

²⁴ *Old Friends*. Paul Simon. Preuzeto 21.2.2021. s <https://www.paulsimon.com/song/old-friends/>.

turbulentan instrumentalni ulomak nakon čega dolazi visok ton koji pjesmu spaja s pjesmom *Bookends*.

Tekst pjesme opisuje dva starca koji sjede kao držači za knjige na krajevima police, tj. klupe. Prva kitica opisuje scenu i njen ugođaj – vjetar kroz travu puše novine koje padaju na cipele staraca. Druga kitica opisuje doba dana i godine – stari prijatelji čekaju zimski zalazak sunca dok se u pozadini čuju zvuci grada koje Simon ilustrativno opisuje da padaju na kapute staraca kao prašina. Most donosi nešto novo – razmišljanja o prolaznosti vremena i starosti. Narator se pita može li sebe i svog prijatelja zamisliti da na isti način dijele klupu kada ostare i kako bi čudnovato bilo imati 70 godina. Zadnja kitica donosi samo pola melodije prvih kitica, ali donosi zaključak da oba prijatelja potajno dijele isti strah od starenja.

6.3.3. *Bookends Theme (Reprise)*²⁵

Bookends Theme je pjesma koja se pojavljuje u instrumentalnom obliku na početku albuma te se reprizira nakon pjesme *Old Friends*. Nakon nje slijedi druga strana ploče. Pjesma započinje visokim tonom iz pjesme *Old Friends* te nakon toga sadrži samo akustičnu gitaru za instrumentalnu pratnju. Cijelu pjesmu pjevaju Simon i Garfunkel u dva glasa. Oblik pjesme je A A.

Tekst pjesme²⁶:

*Time it was,
And what a time it was
It was...
A time of innocence
A time of confidences
Long ago...it must be...
I have a photograph
Preserve your memories
They're all that's left you*

²⁵ Simon & Garfunkel (18.2.2017.). *Bookends Theme (Reprise)* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=MCdNqQN4BCU>.

²⁶ *Bookends*. Paul Simon. Preuzeto 21.2.2021. s <https://www.paulsimon.com/song/bookends/>

Tekst se bavi prolaznosti vremena. Prva kitica predstavlja prisjećanje na djetinjstvo (tematika koja je provedena na početku albuma), a druga uz prisjećanje donosi i lekciju – sačuvaj svoja sjećanja jer ona su sve što ti ostaje.

Pjesma je korištena u filmu *500 Days Of Summer*.²⁷

6.3.4. *At the Zoo*²⁸

At the Zoo posljednja je pjesma albuma, kojoj prethodi pjesma *A Hazy Shade Of Winter*. Pjesma je bila pisana za film *The Graduate*. Instrumentalni sastav čine akustična gitara, bubnjevi, glasovir, bas gitara, razne udaraljke (uključujući pljeskanje). Glavnu melodiju pjeva Simon, dok se Garfunkel uključuje u pratećim vokalima u kojima se pojavljuje i sam Simon. Oblik pjesme je A B A B B.

Tekst pjesme²⁹:

Someone told me

It's all happening at the zoo

I do believe it

I do believe it's true

It's a light and tumble journey

From the East Side to the park

Just a fine and fancy ramble to the zoo

Bus you can take the crosstown bus

If it's raining or it's cold

And the animals will love it

If you do, now

Somethin' tells me

It's all happening at the zoo

I do believe it

I do believe it's true

²⁷ *500 Days of Summer*. Wikipedia. Preuzeto 21.2.2021. s https://en.wikipedia.org/wiki/500_Days_of_Summer.

²⁸ Simon & Garfunkel (18.2.2017.). *At the Zoo* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=j6R-5ik-jSo>.

²⁹ *At The Zoo*. Paul Simon. Preuzeto 21.2.2021 s <https://www.paulsimon.com/song/zoo/>.

*The monkeys stand for honesty
Giraffes are insincere
And the elephants are kindly, but they're dumb
Orangutans are skeptical
Of changes in their cages
And the zookeeper is very fond of rum
Zebras are reactionaries,
Antelopes are missionaries
Pigeons plot in secrecy
And hamsters turn on frequently
What a gas!
You gotta come and see
At the zoo
At the zoo*

Uvod pjesme je u A-duru, kada nas Simon uvodi u priču o zoološkom vrtu. Pjesma zatim modulira u G-dur i prva kitica kreće opisivanjem načina kako se može doći do zoološkog vrta i kako će životinjama biti drago ako su posjećene. Nakon prve kitice vraća se ulomak iz uvoda pjesme, ponovo u A-duru. U zadnje dvije strofe Simon životinje u zoološkom vrtu antropomorfizira, zadajući im različite personifikacijske pridjeve ili radnje.

Paul Simon je 1991. godine izdao dječju knjigu pod naslovom *At the Zoo* koja spaja tekst pjesme s ilustracijama umjetnice Valerie Michaut. Da bi knjigu napravio prikladnom za djecu i njihovu dob, određeno značenje teksta je promijenjeno („the zookeeper is very fond of rum“ – Rum je postalo ime dabra i „hamsters turn on frequently“ je interpretirano na način da hrčci imaju farove automobila umjesto očiju).³⁰

³⁰ *At the Zoo*. Wikipedia. Preuzeto 21.1.2021. s https://en.wikipedia.org/wiki/At_the_Zoo.

philmology (20.8.2007.) Philmology – At The Zoo [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=kMK0P9tdXIo>.

6.4. Primjena u pedagoškoj praksi

6.4.1. Četvrti razred gimnazije (dijakronijski model) – obrada popularne glazbe

Prema Rojku (2005), dijakronijski model je naziv za striktno kronološku koncepciju *povijesti glazbe* te je nastava glazbe u gimnaziji tipičan primjer takvog modela – zamišljena je kao svojevrsna „šetnja kroz povijest“. Količina gradiva i logika modela zahtijevaju da se sadržaj kronološki rasporedi po razredima (od 1. razreda i početaka glazbe do 4. razreda i glazbe 20. stoljeća). Zbog toga je ova primjena zamišljena za 4. razred gimnazije, ili pred sam kraj dvogodišnjeg ili jednogodišnjeg programa Glazbene umjetnosti.

Pjesme *Old Friends* i *Bookends Theme (Reprise)* prikladne su za slušanje na nastavi zbog bliskih tema i kratkoće. Način na koji bi se mogle obraditi je vođeno slušanje uz određivanje obilježja glazbenih sastavnica: (1) melodije, (2) tempa, (3) dinamike i (4) glazbenog oblika. Učenicima se obje pjesme reproduciraju jedna za drugom, nekoliko puta i pomaže im se odrediti zadane sastavnice. Nakon toga slijedi analiza teksta, moguće uz suradnju profesora Engleskog jezika koji tekst posebno prolazi s njima na satu Engleskog jezika, komentirajući vrstu pjesmama, teme, poruke, motive, pjesničke slike i dr.

Moguće je napraviti i obrnutu učionicu – pedagoški koncept koji se bazira na tome da se fokus predavanja pomakne s nastavnika na učenika. To se postiže na način da učitelj teorijsko znanje koje se obično predaje na nastavi pripremi u obliku snimljenog videa, audiosnimke ili teksta koji se šalje učenicima unaprijed, s ciljem da učenici materijal poslušaju ili pročitaju kod kuće. Na samoj nastavi učitelj sumira to znanje i rješava s učenicima eventualne nejasnoće i pitanja, a zatim mu fokus ide na praktične aktivnosti koje potkrepljuju usvojeno gradivo. Time učitelj dobiva jednako predznanje s kojim učenici dolaze na nastavu u startu te mogućnost da ide dublje u samo gradivo, naravno, uz dogovor da svi učenici kod kuće prethodno odrade svoj zadatak. Metoda nije striktna te postoji puno varijacija, ali način na koji to rade autori Sams i Bergmann (2012) jest da učenici kod kuće pogledaju snimku predavanja, po vlastitom tempu, a zatim se u školi raspravlja gradivo i postavljaju se pitanja učenika.

U kontekstu pjesme *Old Friends*, obrnuta učionica može se izvesti na način da učenici samostalno poslušaju pjesmu i pročitaju tekst. Zatim se raspitaju kod svojih

roditelja/baka/djedova/susjeda da im ispričaju neke svoje lijepe uspomene s prijateljima iz djetinjstva te im opišu prijateljstva koja su im ostala za cijeli život. Mogu i mobitelom snimiti razgovor – to će im kasnije biti lijepa uspomena. Na nastavi se, uz pomoć nastavnika, ti projekti mogu predstaviti, komentirati i urediti u svojevrсни zvučni kolaž.

Na satu se može napraviti *songwriting* radionica, da učenici na temelju odgovora koje su dobili sami ispišu stihove pjesme koji bi išli na jednu od melodija pjesama. Tematika pjesama povezuje se s međupredmetnom temom Zdravlje, koja sadrži temu solidarnosti (pomoć bolesnima, starijima, nemoćnima i sl.). Tako nešto se može ostvariti uz suradnju profesora Etike i/ili Vjeronauka. Ovakva suradnja stvara mogućnosti razvijanja izvannastavnih volonterskih aktivnosti u staračkim domovima.

6.4.2. Obrada pjesama na nastavi zbora

Kurikulum za nastavne predmete Glazbene kulture i Glazbene umjetnosti potiče proširenje učenja i poučavanja glazbe u vidu izvannastavnih aktivnosti, koje podrazumijevaju komorne sastave, zborove i orkestre. U istraživanju iz 2018. utvrđeno je kako rad u neformalnim glazbenim aktivnostima, kao što je pjevački zbor, utječe na oblikovanje glazbenih preferencija učenika. Učenici koji pohađaju zbor iskazuju veći interes prema većem broju različitih glazbenih stilova (Radočaj-Jerković, Škojo i Milinović, 2018). Zbog toga je ova primjena fokusirana na zborsku nastavu, a korištenje primjera iz popularne glazbe u svom repertoaru može približiti učenike zborskom pjevanju.

Zbog svojih relativno jednostavnih i pjevnih melodija, te opsega glasa Simona & Garfunkela (bariton i tenor), vrlo je lako obraditi njihove pjesme za djevojački ili mješoviti troglasni zbor (SAB). Te obrade bi se mogle koristiti na nastavi zbora u srednjoj glazbenoj školi ili u gimnaziji. U prilogu rada (Prilog 1.) nalazi se vlastita obrada pjesme Old Friends upravo za mješoviti troglasni zbor, imajući u vidu opseg glasova i mogućnosti učenika te dobi. Napravljena je u sklopu predmeta *Priredivanje za ansamble 1* pod mentorstvom profesora Tomislava Uhljaka.

6.4.3. Radionica likovnog izražavanja uz glazbu za mlade

Po uzoru na murale u gradu Saginaw, moguće je napraviti radionicu za mlade, u dobi od 18 do 30 godina. Uz vođeno aktivno slušanje pjesme *America*, proučava se tekst pjesme i njezin kulturni značaj u Americi 60-ih godina prošlog stoljeća. Sudionike se upoznae s projektom grupe Paint Saginaw te se nakon toga izrađuju plakati s tekstom pjesme u kontekstu hrvatskih gradova, s motivima koji su sudionicima bliski. Sudionicima se ujedno može zadati zadatak da potraže postojeće pjesme glazbenih sastava koje govore o gradu u kojem žive (a onda možda nađu i pokoji grafit u gradu – npr. Zagreb – Azra).

Glazbeni spotovi kakve ih poznajemo danas pojavili su se 1981. godine nastankom televizijskog kanala MTV. Autorica Taylor u svojem članku kritički postavlja format spota u kontekst vizualne kulture i umjetničkog obrazovanja, uz prijedlog konkretne primjene spota u nastavi likovne umjetnosti (Taylor, 2007). Zbog toga što su Simon & Garfunkel svoju glazbu stvarali skoro dva desetljeća prije ere spotova (iako je vrijedno spomenuti kasnije kultne spotove unutar solo karijere Paula Simona - npr. You Can Call Me Al), uz ovu primjenu moguće je inkorporirati stvaranje video spota.

Polaznike je potrebno upoznati s kontekstom rada grupe, upoznati ih s pričom o albumu *Bookends* i fiktivnim svijetom u kojem bi postojali video spotovi u 60-im godinama 20. stoljeća. Sudionici dobivaju vremenski rok za izradu spota pjesme s albuma po izboru (zbog toga što se videospotovi obično rade za pjesme koje se izbacuju kao singlovi, može se fokusirati na jedan od singlova - *A Hazy Shade of Winter*, *At the Zoo*, *Fakin' It*, *Mrs. Robinson* ili *America*³¹). Spotovi se nakon izrade predstavljaju ostatku grupe.

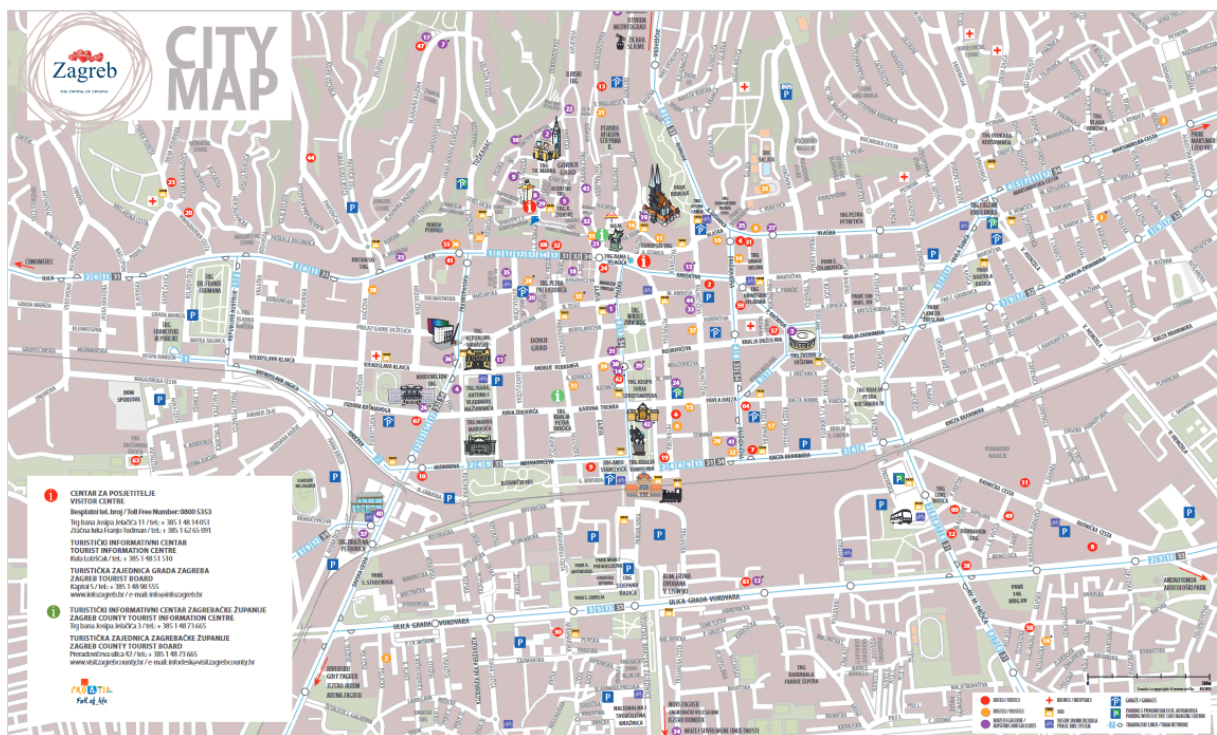
6.4.4. Projekt za djecu – Zoološki vrt

Uz suradnju Knjižnica Grada Zagreba i Zoološkog vrta u Zagrebu, mogao bi se izvesti interdisciplinarni projekt za djecu od 6 do 8 godina. Prvi dio bi se sastojao od radionice slušanja pjesme *At the Zoo* uz praćenje slikovnice *At the Zoo* u nekom od prostora dječjih knjižnica Grada Zagreba (npr. Dječja knjižnica Marina Držića ili Odjel za djecu i mladež Gradske knjižnice). Nakon toga bi djeca crtala životinje koje su

³¹ *Bookends* (album). Wikipedia. Preuzeto 3.2.2023. s [https://en.wikipedia.org/wiki/Bookends_\(album\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Bookends_(album)).

naučili iz pjesme i slikovnice, povezujući njihove nazive na engleskom s hrvatskim nazivima. Uz to bi sudionici dobili zadatak svakoj životinji dati personifikaciju po svom izboru (npr. lavovi su hrabri, tuljani su smiješni i sl.). Time bi djeca mogla napisati vlastiti tekst same pjesme na već postojeću melodiju te bi se to s njima moglo pjevati i odsvirati na Orffovom instrumentariju.

Turistička zajednica grada Zagreba na svojoj web stranici nudi besplatnu kartu Zagreba za preuzimanje i print (Slika 1). Kako djeca zbog digitalizacije sve manje imaju susreta s fizičkim kartama i planovima grada, ovaj dio radionice je savršena prilika za razvijanje orijentacijskih sposobnosti. Voditelji radionice bi, uz pomoć djece i mape Zagreba, pokušali naći najbrži put od knjižnice do Zoološkog vrta te odredili kojim prijevoznim sredstvom bi se moglo doći do tamo (kao što je u pjesmi opisano kojim autobusom je moguće doći do zoološkog).

Slika 1. Plan grada Zagreba³²

³² Promotivne brošure i letci u izdanju Turističke zajednice grada Zagreba. InfoZagreb. Preuzeto 27.1.2023. s <https://www.infozagreb.hr/multimedija/brosure>.

Ovisno o vremenskim prilikama, može se otići posjetiti Zoološki vrt u Zagrebu, uz polazak iz same knjižnice kako bi djeca bolje naučila orijentirati se po gradu. Pri posjeti Zoološkog vrta, djecu se podsjeća na njihove personifikacije životinja i potiče ih se na raspravu pitanjima tipa: „Izgledaju li ti lavovi hrabro? Izgledaju li ti tuljani smiješno?“ Nakon obilaska Zoološkog, uz suradnju radnika edukatora Zoološkog vrta, može se napraviti nova radionica kojoj je cilj prezentirati svaku životinju koju su djeca vidjela i u slikovnici i u Zoološkom (činjenice o svakoj životinji, kako živi, kako spava, u koju vrstu spada i sl.).

Za nešto veći uzrast (8-12 godina) mogla bi se napraviti vježba *soundscapea* pri posjetu zoološkom vrtu. *Soundscape* je pojam koji je definirao kanadski kompozitor i ekolog R. Murray Schafer za potrebe akustičke ekologije. Slobodno preveden kao "zvučni pejzaž", *soundscape* ima dva cilja: probuditi svijest slušatelja o zvukovima koji ga okružuju te poboljšati stanje naše okoline koja je često opterećena bukom (Wang i Deng, 2011). Portal *National Geographica* sadrži brojne edukativne materijale te je po uzoru na njihov radni list (Slika 2) napravljen list na hrvatskom jeziku, prilagođen aktivnosti u zoološkom vrtu (Slika 3).

Name _____ Date _____

Soundscapes: Types of Sounds

List all of the sounds you hear in or near your home. Write them in the column that makes the most sense. Then circle the special sound or sounds that helps define your home's sense of place.

Natural Sounds	Sounds Made by Humans	Sounds of Humans and Environment Interacting
Example: the sound of waves crashing at the beach	Example: the sound of heavy construction behind the sand dunes at the beach	Example: the sound of kids shouting as ocean waves touch their feet at the beach

© 2010 National Geographic Society

Slika 2. Radni list s internetske stranice *National Geographica*.³³

Radni list se polaznicima treba dodatno razjasniti: zvukovi iz prirode dolaze isključivo iz izvora na koje ljudi nemaju nikakav utjecaj; s druge strane, zvukovi koje uzrokuje čovjek su vezani samo uz ljude, a treći stupac rezerviran je za kombinacije oba izvora. Poželjno je i potkrijepiti s nekoliko vlastitih demonstracijskih zvukova, primjerice: (1) glasanje majmuna; (2) zvuk koraka posjetitelja; (3) glasanje morskih lavova pri hranjenju i žamor gledatelja. Posebno se potiču kreativni i jedinstveni odgovori.

³³ *Soundscapes*. National Geographic. Preuzeto 25.1.2023. s <https://www.nationalgeographic.org/activity/soundscape/>.

Ime _____

Datum _____

Zvučni okoliš: Vrste zvukova

Navedi sve zvukove koje čuješ u svojoj okolini pri posjeti zoološkom vrtu. Logično ih razvrstaj u stupce. Za kraj zaokruži posebne zvukove koji za tebe najbolje opisuju zoološki vrt!

Zvukovi iz prirode	Zvukovi koje uzrokuje čovjek	Zvukovi koje proizvodi čovjek u međudjelovanju s prirodom

Slika 3. Radni list za radionicu u zoološkom vrtu na hrvatskom jeziku.

7. Glazbenopedagoški potencijal radijskih emisija: Pilot-istraživanje s mladima

7.1. Radijska emisija *Simon & Garfunkel: Bookends*

Već spomenuta osobna povezanost s Radijem Student stvorila je priliku za radijsku emisiju, izrađenu u svrhu ispitivanja mogućnosti pedagoške primjene albuma *Bookends* u poučavanju i učenju glazbe. Emisija *Simon & Garfunkel: Bookends* emitirana je 4. veljače 2023. godine u 16 sati na Radiju Student. Rad s mladima objašnjen u petom poglavlju rada polazna je točka za ovu pedagošku primjenu i istraživanje. Prethodno stečeno iskustvo i znanje produkcije emisija na Radiju Student služili su kao stabilna baza za tijek emisije i pisanje sinopsisa (Prilog 2). Emisija je unaprijed snimljena u studijskim prostorima Radija Student te tehnički obrađena uz pomoć kolege Jurja Rebernjaka. Snimka emisije nalazi se na stranici *Mixcloud, streaming* servisu čija je česta uporaba arhiviranje radijskih snimki. Do emisije se može doći preko QR koda (Slika 4).

Slika 4. QR kod koji vodi na snimku emisije *Simon & Garfunkel: Bookends*³⁴

Sadržajno, emisija se sastoji od tri dijela, koja smisleno prate tematiku i koncept albuma *Bookends*. Početak označava pjesma *Bookends Theme* koja preuzima ulogu pozadinske glazbe tijekom ostatka emisije. Slijedi kratkim pozdravom voditeljice, objašnjenjem koncepta emisije i razlozima odabira albuma *Bookends*. Nakon toga pojašnjen je kontekst nastanka grupe Simon & Garfunkel, uz nekoliko zanimljivih i nesvakidašnjih činjenica. Zatim započinje prva tematska cjelina

³⁴ *Simon & Garfunkel: Bookends*. Mixcloud. Preuzeto 6.2.2023. s <https://www.mixcloud.com/RadioStudent/simon-garfunkel-bookends>.

- mladost. Preko privatnog profila na društvenoj mreži *Instagram* objavljen je *story* tražeći svoje prijatelje i poznanike da snime glasovnu poruku s njihovom pričom i iskustvom s grupom Simon & Garfunkel. Zaprimljeno je pet glasovnih poruka, od kojih je većina opisivala pozitivna iskustva. Samo je jedna osoba u svojoj poruci rekla da joj je njihova glazba bila više puta preporučena, ali da ju "nije osvojila". Ideja stvaranja priloga glasovnim porukama potekla je iz redakcije emisije Knjiški moljac, koja redovito ima segment imena *Vox Populi* za koji zamole svoje slušatelje, preko društvenih mreža, da u glasovnoj poruci podijele svoja mišljenja, iskustva i stavove. Urednici te snimke uredi, smisljeno poslože te naposljetku komentiraju u samoj emisiji. Segmenti su uvijek vezani uz tematiku koja se obrađuje u tom terminu te je posebno važan element suradnje i povezanosti sa slušateljstvom. Ta zamisao prenesena je i u emisiji *Bookends*. Ovaj segment uklapa se u cjelinu mladosti jer su upravo mladi oni koji imaju priliku podijeliti svoju emocionalnu povezanost s glazbom. Zbog vremenskog ograničenja u stvaranju emisije svi govornici su otprije poznati. Međutim, ako se u budućnosti otvori mogućnost za ponovno stvaranje emisije, uz više vremena i resursa, za stvaranje segmenta, idealno bi bilo obratiti se slušateljima preko društvenih mreža same radio stanice.

Dalje u emisiji stiže povijest samog albuma kao uvod u priču o prvoj cjelovitoj pjesmi u emisiji, *America*. Potom pristiže cjelina koja opisuje starost, s pjesmama *Voices of Old People* i *Old Friends*. Završni dio posvećen je pjesmama koje su bile namijenjene za *soundtrack* filma *Diplomac*. Te pjesme su redom: *Mrs. Robinson*, verzija iste pjesme sa *soundtracka* filma i *At the Zoo*. Upravo je *At the Zoo* povezana s nazivom prvog videozapisa ikad objavljenim na stranici *YouTube*.³⁵ Na samom kraju je odjava voditeljice uz odjavnu pjesmu *Bookends Theme (Reprise)*.

³⁵ jawed (24.4.2005.). *Me at the zoo* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=jNQXAC9IVRw>.

7.2. Nacrt istraživanja

Emitiranjem emisije na Radiju Student nastala je ideja ispitivanja slušateljstva o zadovoljstvu slušanja emisije. Istraživanje je provedeno 4. veljače 2023. te se u njemu ispitalo koliko se mladima sviđaju edukativne glazbene emisije, vide li od njih korist te su u sklopu provedenog upitnika dobili priliku izraziti svoje prijedloge za unapređenje ovakvog sadržaja. Istraživanje je propitalo navike slušanja mladih i njihov odnos s glazbom koju otkrivaju preko masovnih medija.

7.2.1. Problem i istraživačka pitanja

Istraživanjem su se ispitivala mišljenja mladih o polusatnoj edukativnoj glazbenoj emisiji emitiranoj na Radiju Student, 4. veljače 2023. godine u 16 sati. Cilj istraživanja bio je saznati stavove mladih o edukativnim sadržajima vezanim uz glazbu te vidjeti na koji način konzumiraju ovakve sadržaje. Istraživanje je trebalo dati odgovore na sljedeća pitanja:

- 1) Razmišljaju li mladi kritički o medijima koji su napravljeni upravo za njih?
- 2) Postoji li interes mladih za slušanje popularne glazbe koja vremenski pripada "starijim" generacijama?
- 3) Postoji li (i, ako da, kakav je) pedagoški potencijal radija kao medija koji, u optičkom vremenu u kojem živimo više nije primarni medij?
- 4) Imaju li ispitanici sugestije za poboljšanje edukativne radijske emisije?

U praktičnom smislu kroz provedeno istraživanje bilo nam je važno dobiti povratnu informaciju o samoj strukturi emisije, zanimljivosti formata i korisnosti sadržaja.

7.2.2. Uzorak

Uzorak obuhvaćen istraživanjem čine 24 mladih u dobi od 19 do 26 godina. Najviše je ispitanika bilo u dobi od 23 godine, njih čak 25%. Glede radnih odnosa ispitanika: 16% ih je zaposleno, skoro 71% su studenti, od toga je dvoje zaposleno, a

jedna osoba je nezaposlena.

7.2.3. Metode i instrumenti

Za potrebe istraživanja izrađen je kratki anketni upitnik sa 17 pitanja. Pitanja su grupirana na sljedeće tematske cjeline:

- doživljaj radijske emisije;
- znanje preneseno putem radijske emisije;
- učenje glazbe informalnim putem kao stvaranje odnosa s glazbenim djelima;
- participacija i komunikacija mladih u stvaranju radijskih formata;
- aktivnost slušanja radija.

S obzirom na mali uzorak te na to da je nekoliko pitanja u upitniku bilo otvorenog tipa, u analizi podataka koristili smo se uglavnom deskriptivnom metodom analize podataka. Upitnik se nalazi u Prilozima (Prilog 3).

7.2.4. Rezultati i diskusija

Doživljaj radijske emisije

Na pitanje što im se najviše, a što najmanje sviđelo unutar emisije, ispitanici su pretežito pozitivno odgovarali. Više njih kao dobre aspekte emisije navodi zanimljivosti (*fun facts*), tok i sistematičnost emisije te "meki glas voditeljice". Negativnih kritika ima u manjini te ih čine komentar da su *činjenice predstavljene malo suhoparno, kao da su robotski čitane s papira; segment sa snimkama slušatelja se mogao bolje urediti i izmiješati, a uz to je slabije kvalitete; nenajavljeni prijelaz pjesama; što je kraj zadnje pjesme naglo odrezan*. Unutar nekoliko komentara istaknuto je kako je trajanje emisije moglo biti dulje. Ovaj podatak je iznenađujuć, zbog toga što bi se dalo očekivati da su dulji medijski formati, u današnje vrijeme, za ovu generaciju manje zanimljivi.

Na pitanje jesu li teme kojima se album bavi njima relevantne, većina je odgovorila pozitivno, dok je 20.8% odgovorilo da nije. Skoro svi ispitanici bi preporučili

emisiju prijateljima svojih godina, dok samo jedan ispitanik ne bi. Isto tako su svi ispitanici bili zainteresirani slušati emisiju sličnog formata u budućnosti, izuzev jednog. Odgovori na ova pitanja pokazuju da postoji potreba i želja za slušanjem ovakvih sadržaja.

Zadnje pitanje bilo je otvorenog tipa i ostavljeno je za slobodne, neobavezne dojmove, prijedloge i komentare. Svoj doprinos na ovom pitanju ostavilo je 13 ispitanika te su svi vrlo zadovoljni s emisijom.

Svi odgovori nam daju do znanja da su mladi zainteresirani za učenje i otkrivanje novih glazbi, a uz to pomno promišljaju o odslušanom.

Znanje preneseno putem radijske emisije

Ispitanicima je postavljeno pitanje otvorenog tipa što su sve naučili slušajući ovu emisiju. Svi su naveli konkretne činjenice navedene u emisiji, a velik broj je napisao da s glazbom Simona & Garfunkela nisu do sad bili upoznati. Jedan ispitanik je čak naveo da *skoro sve što je bilo rečeno mi je bilo novo*.

Svi ispitanici smatraju da im je bilo korisno poslušati ovu emisiju, a obrazloženja za njega su šarolika. Velik broj smatra da su puno naučili te da se format emisije poklapa s njihovim životnim stilom, kao npr.:

Smatram da je ovakav format saznavanja novih informacija, upoznavanja s novom glazbom koristan najviše u situacijama u kojima se često i sama nađem - konstantno sam u pokretu i ponekad ne stignem ili nemam snage sama istražiti stvari koje me zanimaju. Tako da je divno spojiti slušanje ovakve emisije sa šetnjom/treningom/kuhanjem.

Nekoliko ih je istaknulo kako ih je emisija potaknula da sami prošire svoje znanje o ovoj grupi te se dublje upuste u njihovu glazbu. Skoro svi su naveli da su iz emisije barem nešto naučili.

Učenje glazbe informalnim putem kao stvaranje odnosa s glazbenim djelima

Unutar pitanja otvorenog tipa (što su naučili i je li im emisija bila korisna) puno je ispitanika uzelo priliku opisati vlastiti odnos s glazbom Simona & Garfunkela prije i poslije slušanja emisije. Nekoliko njih do sad nije imalo skoro nikakvog dodira s tom glazbom, a par ih je istaknulo kako ih je emisija potaknula da sami prošire svoje

znanje o ovoj grupi te se dublje upuste u njihovu glazbu. Ovaj komentar pokazao je iznenađujuću činjenicu da u suvremeno internetsko doba, radio još uvijek služi kao izvor glazbe za mlade:

Volim otkrivati novu glazbu i nedavno sam shvatila da najviše nove glazbe otkrijem upravo kada slušam radio!

Jedno postavljeno pitanje glasilo je: *Nakon slušanja ove emisije, hoće li se pjesme s albuma pronaći na Vašim playlistama?* Tri četvrtine ispitanika izjasnilo se da hoće, a ostatak da neće. U obrazloženju ovog pitanja ispitanici koji su napisali da neće, uglavnom su rekli da ne slušaju ovakav tip glazbe te da nije njihov ukus, a jedan ispitanik je rekao da ne sluša glazbu preko *playlista*. Većina ih je navela specifične pjesme koje su im se najviše svidjele unutar emisije te da će ih nastaviti slušati

Participacija i komunikacija mladih u stvaranju radijskih formata

Za ovu kategoriju bitno je navesti glasovne poruke koje su zaprimljene za potrebe stvaranja emisije od strane mladih slušatelja. Samim ispitanicima se taj segment jako dopao te su naveli da im je bilo drago čuti anegdote i osobne doživljaje osoba njihovih godina.

Slušatelje se pitalo *Kada biste bili autor ove emisije, kako biste je unaprijedili?* Velik broj nije imao ništa za komentirati, od čega ih je nekolicina rekla da unutar emisije ne bi ništa mijenjali. Tri komentara ticala su se načina vođenja emisije: jedan je predložio *više opušteno i razgovorno pričanje*, a drugi je rekao da je emisija preformalna za njihov ukus te da bi bilo bolje da je voditeljica pričala opuštenijim tonom. Posljednji od tri komentara prilagodio bi esejsku formu govornom jeziku. Jedan komentar predložio je uporabu teorijskih izvora te dublju analizu pojedinih elemenata sadržaja. Slušatelji su imali konkretne i razrađene prijedloge, primjerice:

Napravila bih javno grupno slušanje. Pronašla bih ljude koji obožavaju album, koji nikada nisu poslušali album i možda znaju o čemu se radi, napravila bih diskusiju između pjesama, sketcheve i razgovor, samo, da bude dinamičnije. Odgovori na ova pitanja pokazuju velik angažman i kritičko razmišljanje pri konzumaciji medija. Mladi su spremni prepoznati i ispraviti formate sadržaja koji su namjenjeni za njih, uz naglasak da bi radijski format promijenili u neformalniji stil prezentacije.

Aktivnost slušanja radija

Tri su se pitanja doticala načina slušanja emisije. Na prvo, *Jeste li emisiju slušali sami ili s nekime?* Većina ih je odgovorila da su ju slušali sami, a skoro 30% da su ju slušali u društvu. Od onih koji su emisiju slušali s nekime, većini se u slušanju pridružio prijatelj, dok su u manjini bili oni koji su slušali s obitelji. Jedna osoba navela je da je emisiju slušala sa svoja dva psa.

Iduće pitanje u ovoj kategoriji ticalo se drugih aktivnosti uz slušanje. Većina (62,5%) je uz slušanje usputno radila nešto drugo, dok je samo 37,5% aktivno slušalo isključivo emisiju. Daje se zaključiti da je ovo način na koji inače konzumiraju radijski sadržaj te da bi on zbog toga trebao biti lagan za slušanje, uz manji broj informacija.

8. Zaključak

U nastavi glazbe, vrlo je malo fokusa stavljeno na oblike učenja koji nisu formalni. To je posebno karakteristično za hrvatsko glazbeno obrazovanje te se to može zaključiti po tome što postoji vrlo malo literature na hrvatskom jeziku o neformalnom i informalnom obrazovanju. Novi kurikulum uključuje puno elemenata neformalnog učenja, uz to što sve više uključuje „neklasičnu“ glazbu u nastavnu glazbenu literaturu. Strani primjeri uporabe elemenata učenja glazbenika popularne glazbe pokazuju da je glazbu poželjno demonstrirati i poučiti na alternativne načine, poput *songwriting* aktivnosti, jer često potaknu interes kod učenika kojima glazbena nastava nije privlačna. *Bookends* američke grupe Simon & Garfunkel samo je jedno od kvalitetnih djela popularne glazbe koje se može koristiti u pedagoške svrhe. Važno je imati na umu da se takva, konceptualna djela, prikazuju unutar konteksta njihovog nastanka. Rad s mladima u užem smislu ključna je odrednica svakog suvremenog društva te je utvrđeno da postoji potreba unutar ove heterogene skupine u društvu prepune potencijala za kreativnijim i bogatijim medijskim sadržajima. Popularna glazba savršen je alat za povezivanje s mlađom generacijom jer im je više bliska od klasične glazbe, koja je dominantna u formalnom obrazovanju. Ono što je još istraživanje u ovom radu pokazalo je kritički potencijal mladih da promišljaju i propitkuju sadržaj koji im se nudi, kao i pedagoški potencijal radija u obrazovanju mladih, koji bi u budućnosti bilo zanimljivo ispitati i na srednjoškolskoj generaciji u formalnom i neformalnom obrazovanju. Opisani prijedlozi mogućnosti pedagoške primjene popularne glazbe na konkretnom primjeru albuma *Bookends* te edukativna radijska emisija stoga mogu biti inspiracija nastavnicima glazbe kojima je važno prikupljati različite perspektive i pristupe, stvarajući što ugodniju i ljepšu okolinu za buduće naraštaje.

9. Literatura

- Albińska, K. (2018). Radio as a Transmitter of Culture-specific Knowledge in the Age of Edutainment. *Kultura i Edukacija*, 4(122), 190-205.
- Bergmann, J. i Sams, A. (2012). *Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day*. International Society for Technology in Education.
- Campbell, P.S. (2004). *Teaching Music Globally*. Oxford University Press.
- Creech, A., Varvarigou, M. i Hallam, S. (2020). *Contexts for Music Learning and Participation: Developing and Sustaining Musical Possible Selves*. Palgrave Macmillan.
- Dobrota, S. (2008). *Popularna glazba, glazbena nastava i glazbeni ukus mladih* (Doktorska disertacija). Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Dobrota, S. i Kušević, D. (2009). Glazbeni identiteti u kontekstu popularne glazbe. *Godišnjak Titius*, 2 (2), 195-206.
- Duraković, L. (2019) Glazbena nastava i odgoj za socijalističko društvo: školski radio - radijske emisije u nastavi muzičkog odgoja (1953-1958). U: Ivana Paula Gortan Carlin, B. (Ur.), *Zbornik radova s 8. međunarodnog muzikološkog skupa "Iz istarske glazbene riznice", Glazbe Jadrana - identitet, utjecaji, tradicije* (str. 7-27). Naklada Čakavskog sabora za glazbu.
- Folkestad, G. (2006). Formal and informal learning situations or practices vs formal and informal ways of learning. *British Journal of Music Education*, 23(2), 135-145.
- Fornatale, P. (2007). *Simon & Garfunkel's Bookends*. Rodale.
- Gall, Z. (2004). *Rock enciklopedija*. Kratis.
- Green, L. (2006). Popular music education in and for itself, and for 'other' music: current research in the classroom. *International Journal of Music Education*, 24(2), 101–118. <https://doi.org/10.1177/0255761406065471>.
- Green, L. (2014). *Hear, Listen, Play! How to Free Your Students' Aural, Improvisation, and Performance Skills*. Oxford University Press.
- Higgins, L. (2016). My voice is important too: Non-formal music experience and young people. U G. E. McPherson (Ur.) *The Child as Musician: a handbook of musical development* (str. 594-605). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198744443.003.0032>.
- Kovačić, M. i Čulum, B. (2015) *Teorija i praksa rada s mladima: prilog razumijevanju rada s mladima u hrvatskom kontekstu*. Mreža mladih Hrvatske.

- Kratus, J. (2016). Songwriting: A New Direction for Secondary Music Education. *Music Educators Journal*, 102(3), 60–65. <https://doi.org/10.1177/0027432115620660>.
- Kuka, E. (2012). Koncept neformalnog obrazovanja. *Život i škola*, LVIII (27), 197-202.
- Kurikulum nastavnih predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije (2019). MZO.
- Mak, P. (2006). *Learning music in formal, non-formal and informal contexts*. Hanzehogeschool Groningen.
- Marc, E. (2010). *Paul Simon: a life*. Wiley.
- Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2011). MZOS.
- Nastavni plan i program za osnovnu školu (2006). MZOS.
- Pozo, J. I., Pérez Echeverría, M. P., Casas-Mas, A., López-Íñiguez, G., Cabellos, B., Méndez, E., Torrado, J. A., i Baño, L. (2022). Teaching and learning musical instruments through ICT: the impact of the COVID-19 pandemic lockdown. *Heliyon*, 8(1), e08761. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e08761>.
- Radočaj-Jerković, A., Škojo, T. i Milinović, M. (2018). Zborsko pjevanje kao oblik neformalnog učenja i njegov utjecaj na formiranje dječjih glazbenih preferencija. *Školski vjesnik*, 67 (2), 311-329.
- Rojko, P. (1996). *Metodika nastave glazbe. Teorijsko-tematski aspekti*. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Pedagoški fakultet Osijek (Elektroničko izdanje iz 2012. dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/566005>).
- Rojko, P. (2005). *Metodika nastave glazbe – Praksa II. dio: Slušanje glazbe*. Naklada Jakša Zlatar.
- Skupnjak, D. i Tot, D. (2019). Zastupljenost neformalnog i informalnog učenja u profesionalnom razvoju učitelja. *Nova prisutnost*, XVII (2), 309-321. <https://doi.org/10.31192/np.17.2.5>.
- Tas, Y. & Sungur, S. (2012). The Effect of Problem-Based Learning on Self-Regulated Learning: A Review of Literature. *Croatian Journal of Education*, 14 (3), 533-560.
- Taylor, P. G. (2007). Press Pause: Critically Contextualizing Music Video in Visual Culture and Art Education. *Studies in Art Education*, 48(3), 230–246.
- Tinkle, A. (2015). Sound Pedagogy: Teaching listening since Cage. *Organised Sound*, 20(2), 222-230. doi:10.1017/S1355771815000102.

Wang, Y. i Deng, Z. (2011). *Soundscape: In the View of Music*. InterNoise 2011, Osaka, Japan.

Mrežni izvori

500 Days of Summer. Wikipedia. Preuzeto 21.2.2021. s
https://en.wikipedia.org/wiki/500_Days_of_Summer.

Almost Famous (soundtrack). Wikipedia. Preuzeto 21.2.2021. s
[https://en.wikipedia.org/wiki/Almost_Famous_\(soundtrack\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Almost_Famous_(soundtrack)).

America (Simon & Garfunkel song). Wikipedia. Preuzeto 21.2.2021. s
[https://en.wikipedia.org/wiki/America_\(Simon_%26_Garfunkel_song\)](https://en.wikipedia.org/wiki/America_(Simon_%26_Garfunkel_song)).

America. Paul Simon. Preuzeto 21.2.2021. s
<https://www.paulsimon.com/track/america-5/>.

At The Zoo. Paul Simon. Preuzeto 21.2.2021 s
<https://www.paulsimon.com/song/zoo/>.

At the Zoo. Wikipedia. Preuzeto 21.1.2021. s
https://en.wikipedia.org/wiki/At_the_Zoo.

Bookends (album). Wikipedia. Preuzeto 3.2.2023. s
[https://en.wikipedia.org/wiki/Bookends_\(album\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Bookends_(album)).

Bookends. Paul Simon. Preuzeto 21.2.2021. s
<https://www.paulsimon.com/song/bookends/>.

Burns, G. (2010, prosinac). *Anonymous artist explains motive for Simon and Garfunkel lyrics appearing on abandoned buildings and elsewhere in Saginaw*. M Live. Preuzeto 21.2.2021. s
https://www.mlive.com/news/saginaw/2010/12/anonymous_artist_explains_moti.htm.

Edutainment. Merriam-Webster.com dictionary. Preuzeto 14.1.2023. s
<https://www.merriam-webster.com/dictionary/edutainment>.

Finding Simon And Garfunkel's 'America' In Saginaw, Mich. (2010, prosinac). NPR. Preuzeto 21.2.2020. s <https://www.npr.org/2010/12/19/132168299/finding-simon-garfunkels-america-in-saginaw-mich>.

Gillett, C. *global music*. Encyclopedia Britannica. Preuzeto 4.2.2023. s
<https://www.britannica.com/art/global-music>.

jawed (24.4.2005.). *Me at the zoo* [Video]. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=jNQXAC9IVRw>.

- Mastropolo, F. (2018, siječanj). *The Story of Simon & Garfunkel's 'The Graduate': 'Schmuck! This Is Your Soundtrack!'*. Ultimate Classic Rock. Preuzeto 21.2.2021. s <https://ultimateclassicrock.com/simon-garfunkel-graduate/>.
- Middleton, R., i Manuel, P. *Popular music*. Grove Music Online. Preuzeto 3. 10. 2022., s <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000043179>.
- Morris, C. (2018, siječanj). *'The Graduate' Soundtrack Turns 50: How 'Mrs. Roosevelt' Became No. 1 Hit 'Mrs. Robinson'*. Variety. Preuzeto 21.2.2021. s <https://variety.com/2018/music/news/the-graduate-soundtrack-50th-anniversary-mrs-robinson-1202663554/>.
- Nichols, Mike. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Preuzeto 21. 2. 2021. s <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=43704>>.
- Old Friends*. Paul Simon. Preuzeto 21.2.2021. s <https://www.paulsimon.com/song/old-friends/>.
- philmology (20.8.2007.) *Philmology – At The Zoo* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=kMK0P9tdXIo>.
- popularna glazba*. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Preuzeto 26. 9. 2022. s <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=49510>>.
- Promotivne brošure i letci u izdanju Turističke zajednice grada Zagreba*. InfoZagreb. Preuzeto 27.1.2023. s <https://www.infozagreb.hr/multimedija/brosure>.
- Radio Student. Preuzeto 6.2.2023. s <http://www.radiostudent.hr>.
- Rayford, S. (2016, siječanj). *New Sanders Ad Uses Simon & Garfunkel Classic 'America'*. NBC News. Preuzeto 21.2.2021. s <https://www.nbcnews.com/politics/2016-election/new-sanders-ad-uses-simon-garfunkel-classic-america-n501061>.
- Save the Life of My Child*. Wikipedia. Preuzeto 21.2.2021. s https://en.wikipedia.org/wiki/Save_the_Life_of_My_Child.
- School Radio. Preuzeto 12.1.2023. s <https://www.schoolradio.com/>.
- Schwarm, B. *4'33"*. Encyclopedia Britannica. Pristupljeno 1.2.2023. na <https://www.britannica.com/topic/433-by-Cage>.
- Simon & Garfunkel (18.2.2017.). *At the Zoo* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=j6R-5ik-jSo>.

- Simon & Garfunkel: Bookends*. Mixcloud. Preuzeto 6.2.2023. s
<https://www.mixcloud.com/RadioStudent/simon-garfunkel-bookends>.
- Simon & Garfunkel (18.2.2017.). *Bookends Theme (Reprise)* [Video]. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=MCdNqQN4BCU>.
- Simon & Garfunkel (20.2.2017.). *Old Friends* [Video]. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=7A76ITte8qE>.
- Simon & Garfunkel*. Preuzeto 10.12.2021. s
<https://www.simonandgarfunkel.com/music/bookends/>.
- SimonGarfunkelVEVO (10.5.2017.). *Simon & Garfunkel – America (Audio)* [Video].
YouTube. <https://youtu.be/Eo2ZsAOlvEM>.
- Soundscapes*. National Geographic. Preuzeto 25.1.2023. s
<https://www.nationalgeographic.org/activity/soundscape/>.
- The Graduate* (soundtrack). Wikipedia. Preuzeto 21.2.2021. s
[https://en.wikipedia.org/wiki/The_Graduate_\(soundtrack\)](https://en.wikipedia.org/wiki/The_Graduate_(soundtrack)).
- The Graduate*. Encyclopedia Britannica. Preuzeto 21.2.2021. s
<https://www.britannica.com/topic/The-Graduate>.

10. Prilozi

Prilog 1. Obrada pjesme Old Friends za troglasni mješoviti zbor (SAB)

Old Friends

Paul Simon

Priredila Silvia Klinar

♩ = 65

pp *pp*

Sopran
Mhm _____ Ooh _____

Alt
pp *mp*
Mhm _____ Old friends, old friends, Sat on their park bench like book- ends, a

Bariton
pp *pp*
Mhm _____ Ooh _____

7

Ah ah

news-pa-per blown through the grass falls on the round toes of the high shoes of the

news-pa-per blown through the grass Ah ah

11

pp *mp*

old friends. _____ Old friends, win-ter com-pan-ions, the old men,

p *pp*

old friends. _____ Old friends, ooh _____ old men,

pp *pp*

old friends. _____ Old friends, ooh _____ old men,

16 *mf*

lost in their o-ver-coats wai-ting for the sun-set, the sounds of the ci-ty_ sift-ing through tre-es

p

lost in their o-ver-coats wai-ting for the sun, ooh_____ ooh_____

ooh_____ the sounds of the ci-ty_ ooh_____

21 *p* *mf*

set-tle like dust_____ on the shoul- ders__ of the old friends. Can you im-ag-ine us

pp *p*

old friends. ah_____

pp *p*

old friends. ah_____

26 *f* *rit.* *p*

years from to-day. sha-ring a park bench qui-et ly?__ How ter-ri-bly strange to be se-ven-ty.____

mf *pp*

mf *pp*

A tempo

31 *mp* *mf*

Old friends, me - mo - ry bru - shes the same years,

mp *mf*

Old friends, me - mo - ry bru - shes the same years,

pp

Ooh

34 *pp* *ppp* *rit.*

si - len - tly sha - ring the same fears. Mhm

pp *ppp*

si - len - tly sha - ring the same fears. Mhm

ppp

Mhm

Prilog 2. Sinopsis radijske emisije

Simon & Garfunkel - Bookends Specijal (04.02.2023.)

1. Bookends Theme (0:32)

POZADINA

Dobar dan! Slušate Radio Student, s vama je Silvia i danas sam za vas pripremila posebnu emisiju. U idućih pola sata zajedno ćemo istražiti album *Bookends* legendarnog *folk-rock* dua Simon & Garfunkel. Ova grupa mi je posebno draga i slušam ih od svog 1. razreda srednje škole (dakle skoro 10 godina), kada me s njihovom glazbom upoznala najbolja prijateljica Ema. U barem 7 od tih 10 godina njihovu glazbu sam slušala unutar kompilacije svih njihovih albuma *Collected Works*. Onda sam napokon odlučila poslušati njihove albume kako su ih namijenili - kao zasebne cjeline. Vjerujem da vi sami imate albume koje ste istražili do najsitnijih detalja u naletu inspiracije e pa - *Bookends* je to za mene!

Malo o povijesti grupe - udružili su se davne 1957. godine u New Yorku, a činili su ju glazbenici čija imena možda već poznajete - Paul Simon i Art Garfunkel. Obojica su tada imali 15 godina i djelovali su pod imenom Tom & Jerry.

Ako ste mislili da su se nazvali po omiljenom crtiću, varate se! Garfunkel se odlučio za "Tom Graph", referencu na njegovu ljubav prema matematici i naviku označavanja položaja omiljenih pop pjesama na ljestvici na milimetarskom papiru. Simon se prekrstio u "Jerry Landis", prema prezimenu tadašnje djevojke Sue Landis. Nakon jednog uspješnog singla razišli su se zbog nastavka školovanja. Ponovno su se udružili sedam godina kasnije i snimili svoj prvi album *Wednesday Morning 3 A.M* s kojeg sigurno poznajete pjesmu *Sound of Silence* i ovaj kulni tekst:

BREAK HELLO DARKNESS, MY OLD FRIEND

Zamolila sam prijatelje i poznanike da mi ispričaju što znaju o grupi Simon & Garfunkel, jesu li ih do sad slušali i kako su naišli na njihovu glazbu.

SLUŠATELJI

Bookends, album koji danas želim s vama podijeliti, njihov je treći studijski album. *Bookend* je engleska riječ koja se na hrvatski jezik prevodi kao podupirač za knjige. Dakle predmet koji se stavlja na početak i kraj niza knjiga kako bi ih držao uspravnim. Ta simbolika početka i kraja života čini *Bookends* konceptualnim albumom koji istražuje tijek života od djetinjstva do starosti. Prvi dio albuma predstavlja sukcesivne životne faze, dok se drugi dio sastoji od pjesama koje duo nije iskoristio za *soundtrack* filma *The Graduate*. Album je sniman od 1966. do 1968. godine. Izdan je pod diskografskom kućom Columbia Records, 3. travnja 1968., 24 sata prije atentata na Martina Luthera Kinga.

Pjesma *America* treća je na albumu. Slijedi nakon pjesama koje predstavljaju djetinjstvo, dok sama *America* zalazi u mladost i adolescenciju. Tekst pjesme koncipiran je kao priča o putovanju mladog para po Americi. Postoji zanimljiva priča kako je ova

pjesma utjecala na jedan grad u Michiganu. 2010. godine stihovi pjesme počeli su se pojavljivati u obliku grafita i murala u gradu Saginaw, koji se spominje u pjesmi. Umjetnici koji su bili zaslužni za njih prozvali su se Paint Saginaw. Jedan od njih, Eric Schantz, objasnio je razlog pojave murala - bili su razočarani stanjem grada, koji je propao nakon zatvaranja tvornice kompanije General Motors. Rekao je da je grad nekada imao populaciju od nekoliko stotina tisuća ljudi, a da je tada pao ispod 50 tisuća. Umjetnik je ujedno rekao da naglasak na autostopiranju u pjesmi simbolizira činjenicu da bi stanovnici Saginawa napravili bilo što samo da odu iz njega. Dok slušate ovu pjesmu, ako ste slučajno u gradu, pripazite na grafite oko sebe - možda baš u sebi skrivaju tekst neke pjesme!

2. America (3:35)
3. Voices of Old People (2:07)
4. Old Friends (2:35)

Stigli smo do dijela albuma koji se bavi starijom dobi. Započela sam zvučnim kolažom Voices of Old People, kojeg je Garfunkel snimio u jednom staračkom domu u Kaliforniji. To je tehnički jedina pjesma u cijeloj diskografiji Simon & Garfunkela čiji je autor Garfunkel. Nakon nje na albumu slijedi pjesma Old Friends. Tekst pjesme opisuje dvojicu staraca kako sjede na klupi u parku, opisujući njihovu okolinu i razmišljanja. Misao koju bih istaknula je koliko je čudnovato imati 70 godina. Samo kao podsjetnik - Paul Simon i Art Garfunkel danas obojica imaju 81 godinu.

5. Mrs. Robinson (4:04)

Kao što sam već spomenula, zadnjih nekoliko pjesama na albumu bile su namijenjene za soundtrack kultnog filma *The Graduate*, na hrvatskom poznat kao *Diplomac*. Riječ je o komediji iz 1967. godine koja je proslavila glumca Dustina Hoffmana. On u filmu igra ulogu mladića sa svježom diplomom u rukama, nesigurnog u vlastitu budućnost. U svojoj zbunjenosti udvara se djevojci dok u isto vrijeme ima aferu s njenom majkom Mrs. Robinson. Istoimena pjesma jedina se pojavila na službenom soundtracku, ali ne u ovoj verziji koju ste upravo čuli. Naime, ona u vrijeme objave filma nije bila dovršena te ju na soundtracku možete čuti kako je zvučala u svojim prvim oblicima, s drugačijim tekstom i u puno kraćem trajanju - od svega jedne minute i 11 sekundi.

6. Mrs Robinson - Version 2 (1:11)
7. At the Zoo (2:22)

Meni najzabavnija pjesma na albumu, *At the Zoo*, ujedno je i posljednja na originalnom izdanju *Bookends*. Bila je namijenjena sceni u zoološkom vrtu u filmu *Diplomac*, ali je na kraju prerasla u nešto sasvim drugo. Osobno najdraži dio mi je završni, u kojem Simon nabraja različite životinje te im dodjeljuje različite personifikacijske pridjeve ili radnje. 1991. godine Paul je izdao dječju knjigu pod istim naslovom. Da bi bila prikladna za dob djece, dijelovi teksta su promjenjeni, npr. - „the zookeeper is very fond of rum“ – u smislu da timaritelj jako voli rum, Rum je postalo ime jednog dabra.

Kad smo već kod Zoološkog, naziv ove pjesme vrlo je sličan i prvom videu koji je ikad postavljen na web stranicu YouTube! Taj video uskoro je punoljetan, postavljen prije skoro 18 godina, a autor je Jawed Karim, jedan od osnivača YouTubea. Video prikazuje njega u zoološkom vrtu u San Diegu i on danas ima 254 milijuna pregleda.

BREAK ME AT THE ZOO

Podsjećam da je na YouTubeu isto tako dostupan cijeli album *Bookends* pa ga možete u cijelosti samostalno poslušati. Možete ga poslušati i na putu do maksimirskog zoološkog vrta!

Za kraj ću vas ostaviti s repriznim oblikom *Bookends* teme. S vama je bila Silvia Klinar! Hvala svima koji su sudjelovali u izradi ove emisije. A za ostatak slušateljstva - nadam se da vas je ovih pola sata potaknulo da samostalno poslušate i istražite neki novi album te potaknulo da i dalje ostanete uz radio koji nije za svakoga!

8. Bookends Theme (Reprise) (1:20)

Prilog 3. Upitnik proveden u svrhu pilot-istraživanja

Simon & Garfunkel: Bookends

Ovaj upitnik provodi se za potrebe diplomskog rada pod naslovom *Primjena popularne glazbe u formalnim i neformalnim pedagoškim kontekstima na primjeru albuma Bookends studentice glazbene pedagogije Silvije Klinar na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu.*

Uzorak koji se traži su mladi u dobi od 18 do 30 godina, stoga Vas molimo da ga rješavate samo ako Vaša dob spada u navedeni raspon godina.

Upitnik je u potpunosti anoniman i podaci će se koristiti isključivo za potrebe rada. Vrijeme potrebno za ispunjavanje ankete je oko 10 minuta. Molimo da na pitanja odgovarate iskreno.

* Required

1. Koliko imate godina? *

2. Ja sam: *

Check all that apply.

- Student/-ica
 Zaposlen/-a
 Nezaposlen/-a

3. Na skali od 1-10 označite koliko Vam se svidjela emisija. *

Mark only one oval.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
nije jako mi se svidjela

4. Što Vam se najviše, a što najmanje sviđjelo unutar emisije? *

5. Što ste sve naučili slušajući ovu emisiju? *

6. Jesu li teme kojima se ovaj album bavi Vama relevantne? *

Mark only one oval.

Da

Ne

7. Mislite li da Vam je bilo korisno poslušati ovu emisiju? *

Mark only one oval.

Da

Ne

8. Molim, obrazložite svoj odgovor. *

9. Kada biste bili autor ove emisije, kako biste je unaprijedili? *

10. Biste li bili zainteresirani slušati emisiju sličnog formata u budućnosti? *

Mark only one oval.

Da

Ne

11. Jeste li emisiju slušali sami ili s nekime? *

Mark only one oval.

Sami

U društvu

12. Ako ste ju slušali s nekime, s kime? (prijatelj/član obitelji/drugo)

13. Jeste li nešto usput radili dok ste slušali emisiju ili ste se u potpunosti fokusirali na nju? *

Mark only one oval.

Usputno sam radio/-la nešto drugo ("Multitasking")

Slušao/-la sam samo emisiju

14. Biste li preporučili ovu emisiju prijateljima Vaših godina? *

Mark only one oval.

Da

Ne

15. Nakon slušanja ove emisije, hoće li se pjesme s albuma pronaći na Vašim playlistama? *

Mark only one oval.

Da

Ne

16. Objasnite svoj odgovor na prethodno pitanje. *

17. Ovdje upišite svoje završne dojmove, prijedloge i komentare!

This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms